

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Linda Skoupá

SMLUVNÍ PRÁVO AUTORSKÉ

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Zuzana Císařová

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum uzavření rukopisu: leden 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. ledna 2012

Linda Skoupá

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce, paní JUDr. Zuzaně Císařové, za cenné připomínky a vstřícnost.

Také děkuji mé rodině a Borisovi za podporu a trpělivost.

SMLUVNÍ PRÁVO AUTORSKÉ

1. ÚVOD.....	3
2. PRAMENY PRÁVA.....	5
2.1 ÚSTAVNÍ ZÁKLADY SMLUVNÍHO PRÁVA AUTORSKÉHO	5
2.2 PODÚSTAVNÍ PRAMENY PRÁVA	6
2.3 MEZINÁRODNÍ PRÁVO	8
2.4 PRÁVO EVROPSKÉ UNIE	10
3. ZÁKAZ PŘEVODU AUTORSKÉHO PRÁVA, POJEM LICENCE	13
3.1 POJEM AUTORSKÉHO DÍLA A JEHO VLASTNOSTI	13
3.2 DUALISTICKÁ KONCEPCE AUTORSKÉHO PRÁVA	14
3.3 ZÁKAZ PŘEVODU AUTORSKÉHO PRÁVA.....	15
3.4 POJEM LICENCE, DRUHY LICENCÍ.....	16
4. LICENČNÍ SMLOUVA JAKO PRÁVNÍ VZTAH	18
4.1. ÚČEL LICENČNÍ SMLOUVY	18
4.2 SUBJEKTY LICENČNÍ SMLOUVY	19
4.2.1 Autor	19
4.2.2 Spoluautoři.....	20
4.2.3 Dědic.....	21
4.2.4 Jiné osoby	22
4.2.5 Nabyvatel licence.....	22
4.2.6 Způsobilost být subjektem licenční smlouvy	22
4.2.7 Zastoupení.....	23
4.3 PŘEDMĚT LICENČNĚ SMLUVNÍHO VZTAHU	24
4.4 OBSAH PRÁVNÍHO VZTAHU Z LICENČNÍ SMLOUVY	26
5. TŘÍDĚNÍ LICENČNÍCH SMLUV	29
5.1 LICENČNÍ SMLOUVA VÝHRADNÍ A NEVÝHRADNÍ	29
5.2 INDIVIDUÁLNÍ, HROMADNÉ A KOLEKTIVNÍ SMLOUVY	30
5.3 NAKLADATELSKÁ SMLOUVA.....	31
6. ZÁSADY A NÁLEŽITOSTI LICENČNÍ SMLOUVY	34
6.1 ZÁSADY LICENČNÍ SMLOUVY	34
6.2 FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI LICENČNÍ SMLOUVY	36
6.3 OBSAHOVÉ NÁLEŽITOSTI LICENČNÍ SMLOUVY	37
6.3.1 Podstatné obsahové náležitosti licenční smlouvy	37
6.3.2 Pravidelné obsahové náležitosti licenční smlouvy.....	40
6.3.3 Nahodilé obsahové náležitosti licenční smlouvy	43
6.4 KONTRAKTACE LICENČNÍ SMLOUVY A ODCHYLKY OD OBECNÝCH USTANOVENÍ	43
7. DISPOZICE S LICENCÍ	45
7.1 PODLICENCE	45
7.2 POSTOUPENÍ LICENCE.....	46
8. ZÁNİK PRÁVNÍHO VZTAHU Z LICENČNÍ SMLOUVY.....	49
8.1 Odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele.....	49
8.2 Odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora.....	52
8.3 ZÁNİK LICENCE	53
9. SMLOUVA O DÍLO A JEJÍ VZTAH K LICENČNÍ SMLOUVĚ.....	55

10. ÚPRAVA V NOVÉM OBČANSKÉM ZÁKONÍKU	58
11. ZÁVĚR.....	60
SEZNAM ZKRATEK.....	61
BIBLIOGRAFIE.....	62
1. KOMENTÁŘOVÁ LITERATURA A UČEBNICE.....	62
2. ODBORNÉ ČLÁNKY	63
3. ZÁKONY A JUDIKATURA.....	64
4. ELEKTRONICKÉ ZDROJE	65
ABSTRAKT	66
ABSTRACT.....	67
KEY WORDS/KLÍČOVÁ SLOVA	68

1. Úvod

Autorským právem v objektivním smyslu rozumíme soubor právních norem, které upravují vztahy vznikající při vytváření a společenském uplatnění autorských děl¹. Jeho význam vyvstává v okamžiku, kdy si uvědomíme, že s předměty, jež autorské právo chrání, se setkáváme prakticky každý den, ať už při brouzdání internetem, četbě knih nebo poslechu hudby.

Autorská díla však nejsou pouze výtvořky pro potěchu ducha či rozšíření obzorů. Tržby z jejich hospodářského využití jsou zdrojem obživy autorů i dalších subjektů a významnou součástí světové ekonomiky, proto se většina vyspělých států snaží dosáhnout vysokého standardu jejich ochrany a zároveň ve své právní úpravě vytvořit rovné podmínky pro nakládání s těmito nehmotnými statky.

Po bok těchto států se od roku 2000 může řadit i Česká republika², nový autorský zákon č. 121/2000 Sb. snese i mezinárodní srovnání. Posiluje totiž základní autorskoprávní zásadu – zásadu smluvní³.

Z hlediska smluvního práva autorského se autorka této práce zaměřila zejména na problematiku licenční smlouvy, která je základním institutem umožňujícím majetkové zhodnocení autorského díla. Cílem této práce je tedy komplexní pohled na právní úpravu licenční smlouvy s exkurzem k dalšímu významnému nástroji smluvního práva autorského – smlouvě o dílo.

Práce začíná výkladem o národních i mezinárodních pramenech autorského práva s důrazem na prameny smluvního práva autorského. Dále je obsažen krátký úvod do základních pojmů autorského práva, který se snaží vysvětlit specifika tohoto právního odvětví, jež jsou signifikantní pro pochopení další materie.

Čtvrtá kapitola už pojednává o samotné licenční smlouvě jako o právním vztahu a vymezuje její účel, subjekty, předmět a obsah. Následuje kapitola pátá o třídění licenčních smluv a šestá, která přibližuje zásady platné pro licenční smlouvu a její formální a materiální náležitosti.

V další kapitole se práce soustředí na nakládání s licenci osobou odlišnou od autora.

¹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 3*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009. str. 159.

² Bohužel se ČR zařadila mezi státy s moderními standardy ochrany až jako poslední ze středo a východoevropských států – viz SLANINA, Josef. *Nedorozumění při ochraně autorských práv. Právo a podnikání*. 2002, roč. 11, č. 10, str. 10.

³ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. VII.

Výklad o platné a účinné úpravě licenční smlouvy logicky končí způsoby zániku právního vztahu touto smlouvou založeného.

Následuje již zmíněný exkurz ke smlouvě o dílo a jejímu vztahu k licenční smlouvě.

Vzhledem k tomu, že dlouho plánovaná rekonstrukce občanského zákoníku má obsahovat i ustanovení, která jsou prozatím součástí autorského zákona a která obsahují úpravu smluvního práva autorského, zahrnuje autorka do diplomové práce také kapitolu o této pravděpodobně nové úpravě.

Formální úprava této práce vychází z metodických návodů pro tvorbu kvalifikačních prací uveřejněných na internetových stránkách knihovny Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze⁴.

Text je zpracován ke dni 10. ledna 2012.

⁴ http://knihovna.prf.cuni.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=107&Itemid=79 [cit. 2011-11-21].

2. Prameny práva⁵

Teorie práva rozděluje prameny práva na prameny formální a prameny materiální.

Pojetí materiálních pramenů práva se zabývá otázkou, co je původem práva ve společnosti, kde se vlastně právo vzalo. Odpověď pak poskytuje buď teorie přirozenoprávní, která považuje právo za systém lidstvu vrozený, nebo teorie sociologická, která tvrdí, že právo je regulativní systém, jenž si lidé vytvořili sami.

Formální prameny práva jsou právní vědou chápány jako formy, v nichž jsou obsaženy právní normy. Formálním pramenem práva v České republice je zásadně právo psané - normativní akty neboli právní předpisy. Tyto jsou hierarchicky uspořádány, přičemž na nejvyšších příčkách nalézáme Ústavu a ústavní zákony tvořící ústavní pořádek, a dále zákony a podzákonné předpisy.

Součástí právního řádu České republiky je také právo Evropské unie a mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána.

2.1 Ústavní základy smluvního práva autorského

Základní stavební kámen smluvního práva autorského (a vlastně celého práva autorského) nalézáme v čl. 11 Listiny, který zakotvuje právo vlastnit majetek a všem vlastníkům zaručuje stejný zákonný obsah a ochranu jejich vlastnického práva. Toto právo se zaručuje všem bez ohledu na státní občanství⁶ a je přímo vymahatelné na základě Listiny⁷, přičemž ústavněprávní pojetí majetku je širší než jeho pojetí občanskoprávní. Zatímco předmětem občanskoprávních vztahů mohou být pouze věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty splňující požadavky § 118 a násl. občanského zákoníku, ústavní právo chrání i vlastnictví jakéhokoliv předmětu, který má „alespoň potenciální majetkovou hodnotu“⁸.

Z hospodářského hlediska je ústavněprávním základem smluvního práva autorského

⁵ Úvod kapitoly vychází z: KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1995. str. 129.

⁶ Ustanovení čl. 42 Listiny *a contrario*.

⁷ Ustanovení čl. 41 Listiny.

⁸ TELEEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. 2. upravené vydání. Brno : DOPLNĚK, 2007. str. 73.

také právo provozovat hospodářskou činnost obsažené v čl. 26 Listiny. Pojem hospodářská činnost je v teorii chápán jako pojem širší než podnikání, jelikož nemusí být nutně provozována za účelem dosažení zisku. Zahrnuje veškeré formy nakládání s věcmi či právy, jejich udržování, užívání, zhodnocování a podobně⁹.

Výslovné zakotvení ústavněprávní ochrany tvůrčí duševní činnosti můžeme nalézt v čl. 34, jímž Listina přikazuje, že práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem. Tohoto kulturního práva se může dovolávat každý a je vymahatelné přímo na základě Listiny. Podle Telce i Tůmy není odkaz na zákon zúžením ústavní ochrany, ale je příkazem legální ochrany¹⁰.

Largo sensu můžeme za ústavněprávní základ smluvního práva autorského chápat také čl. 15 Listiny, který zaručuje svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání, zvláště pak jeho druhý odstavec, zaručující svobodu vědeckého bádání a umělecké tvorby, z něž implicitně plyne také svoboda šíření výsledků vědeckého bádání a děl vzniklých uměleckou tvorbou¹¹; a dále čl. 17, jímž je v Listině zakotvena svoboda projevu a právo na informace.

2.2 Podústavní prameny práva

Hlavním předpisem upravujícím autorské právo, a tedy i smluvní právo autorské, je zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). Tento zákon obsahuje v dílu šestém zvláštní ustanovení o úpravě smluvních typů, která pojednávají o smlouvě licenční, licenční smlouvě nakladatelské a podlicenční smlouvě. Další zmínku o smluvním právu autorském můžeme nalézt v § 61 upravujícím dílo vytvořené na objednávku.

Nový autorský zákon opustil etatistické pojetí předchozího zákona č. 35/1965 Sb.,

⁹ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda II. díl. Ústavní právo České republiky část 2*. 1. vydání. Praha : Linde Praha, a.s., 2004. str. 187.

¹⁰ TELEEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. 2. upravené vydání. Brno : DOPLNĚK, 2007. str. 68; TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. 3.

¹¹ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda II. díl. Ústavní právo České republiky část 2*. 1. vydání. Praha : Linde Praha, a.s., 2004. str. 115.

o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), který byl přijat v tzv. období nesvobody a v původním pojetí vycházel ze „*státního hospodářského a kulturního dirigismu a z právního pojetí socialistických organizací*“¹² a až do roku 2000 zachovával silně paternalistický přístup k autorům, čímž v důsledku působil i proti jejich vlastním zájmům.

Dalšími zákonnými předchůdci byly zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon), zákon č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském), zákon č. 106/1923 Sb., o nakladatelské smlouvě, a zákon č. 197/1895 Ř. z., o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým.

Tyto starší zákony nabývají na významu zejména ve světle § 106 odst. 1 AutZ, který stanoví, že právní vztahy vzniklé před dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a práva a povinnosti z nich vzniklé, stejně jako práva z odpovědnosti za porušení smluv uzavřených před dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se řídí dosavadními předpisy. Z toho vyplývá, že i starší předpisy autorského práva mohou nadále vyvolávat konkrétní právní účinky.

Právo autorské je právem soukromým, které je charakterizováno zejména rovností subjektů vystupujících v právním vztahu, právní vědou je někdy označováno jako „*subsystém práva občanského*“¹³, proto můžeme za jeho další pramen, tentokrát však podpůrný, považovat také občanský zákoník.

Tento vztah je dovozován pouze doktrinárně¹⁴, autorský zákon na občanský zákoník neodkazuje a samotný občanský zákoník se spokojuje pouze s konstatováním § 1 odst. 3, že právní vztahy vznikající z výsledků duševní tvořivé činnosti upravují zvláštní zákony. Bezesporu však můžeme konstatovat, že na smluvní vztahy vznikající v rámci autorského práva se aplikují zejména obecná ustanovení občanského zákoníku o účastnících občanskoprávních vztahů a o právních úkonech (s výhradou speciálních ustanovení autorského zákona, jež budou v této práci zmíněny později).

Je-li konkrétní závazkový vztah autorského práva závazkovým vztahem mezi

¹² TELEČEK, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 2, str. 27.

¹³ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1995. str. 69.

¹⁴ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. 5.

podnikateli a je-li při jeho vzniku s přihlédnutím ke všem okolnostem zřejmé, že se týká jejich podnikatelské činnosti, jedná se o vztah obchodněprávní, na který se vztahuje obchodní zákoník¹⁵. Strany též mohou svůj právní vztah dispozitivně podřídít obchodněprávnímu režimu, a to písemnou dohodou podle § 262 obchodního zákoníku, nesmí však dojít ke zhoršení právního postavení toho subjektu, který není podnikatelem. Za určitých okolností tedy je subsidiárním pramenem autorského práva smluvního také obchodní zákoník¹⁶.

Vzhledem ke vzrůstající mezinárodní provázanosti a mezinárodnímu obchodu stoupá i v odvětví autorského práva počet závazkových vztahů s mezinárodním prvkem, pro něž je významná kolizní úprava v zákoně č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním. Pro členské státy EU (případně Evropského hospodářského prostoru) se na závazkové vztahy s mezinárodním prvkem aplikuje Nařízení Řím I (viz str. 11).

Co se týká podzákoných předpisů provádějících nový autorský zákon, v současnosti existuje pouze vyhláška č. 488/2006 Sb., kterou se stanoví typy přístrojů k zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn, která byla změněna vyhláškou č. 408/2008. V minulosti byla podzákonými předpisy upravena oblast týkající se licenční odměny, šlo o tzv. honorářové vyhlášky, např. vyhláška č. 25/1967 Sb., o úpravě autorských odměn za vydání slovesných děl, nebo vyhláška č. 196/1954 Ú. 1., o sazbách provozovacích honorářů za veřejné nedivadelní provozování hudebních děl¹⁷.

2.3 Mezinárodní právo

Podle čl. 10 Ústavy jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu. V případě rozporu mezi zákonem a mezinárodní smlouvou se použije mezinárodní smlouva.

¹⁵ Ustanovení § 261 odst. 1 obchodního zákoníku.

¹⁶ Samotná tvorba autorského díla nikdy nemůže být podnikáním podle § 2 odst. 1 obchodního zákoníku, v rámci podnikatelské činnosti však může docházet k vytváření autorských děl – viz. HOLCOVÁ, Irena. Subsidiarita občanského a obchodního zákoníku coby obecných právních předpisů v souvislosti s tvorbou autorského díla a jeho užitím. In KRÍŽ, Jan a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha : Universita Karlova v Praze, 2009. str. 13.

¹⁷ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. 5.

V oblasti autorského práva patří mezi nejvýznamnější mezinárodní smlouvy zejména Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886 (vyhl. č. 401/1921Sb., pařížské znění vyhl. č. 133/1980 Sb., ve znění vyhl. č. 19/1985 Sb.), jež je spravována Světovou organizací duševního vlastnictví (WIPO), organizací UNESCO a Mezinárodním úřadem práce, a dále pak Ženevská všeobecná úmluva o autorském právu ze dne 6. září 1952 (vyhl. MZV č. 2/1960 Sb., ve znění úředního sdělení č. 16/1960 Sb., pařížské znění vyhl. č. 134/1980 Sb.).

Na minimální úroveň ochrany podle Bernské úmluvy v oblasti autorského práva odkazuje další významná mezinárodní smlouva, a to Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS) uzavřená v rámci Světové obchodní organizace (WTO) (sdělení MZV č. 191/1995 Sb.).

Novějšími smlouvami jsou tzv. internetové smlouvy z roku 1996, mezi něž patří Smlouva WIPO o právu autorském (WCT - World Intellectual Property Organization Copyright Treaty) - sdělení MZV č. 33/2002 Sb. m. s., a Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech (WPPT – World Intellectual Property Organization Performances and Phonograms Treaty) – sdělení MZV č. 48/2002 Sb. m. s. Navazují na základní autorskoprávní mezinárodní smlouvy, přičemž reflektují nejnovější potřeby digitálního věku.

Těmito smlouvami jsou vzájemně koordinovány vnitrostátní autorskoprávní úpravy v jednotlivých členských státech, stanovují totiž úroveň minimální ochrany autorského práva. Otázka smluvního práva je však většinou ponechána k úpravě národním legislativám. Význam mezinárodních smluv v této oblasti spočívá tedy hlavně v částečném překonání autorskoprávní teritoriality¹⁸, stanovují totiž tzv. asimilační režim pro cizince na území členských států, což znamená, že s příslušníky cizího smluvního státu je zacházeno stejně jako s vlastními občany příslušného státu – cizincům je tedy poskytnut tzv. národní režim¹⁹.

¹⁸ Teritorialita znamená, že autorskoprávní vztahy se řídí zásadně národním zákonodárstvím každého státu.

¹⁹ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opravené a doplněné vydání. Brno, Plzeň : DOPLNĚK, Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, 2009. str. 230.

2.4 Právo Evropské unie

Česká republika přistoupila k Evropské unii Smlouvou mezi členskými státy Evropské unie a Českou republikou o přistoupení České republiky k Evropské unii, která byla podepsána v Aténách 16. dubna 2003 a vstoupila v platnost 1. května 2004²⁰.

Právo EU je tvořeno zejména primárním právem a sekundárním právem.

Primárním právem EU jsou zakládající smlouvy, jež definují základní prvky Unie, Listina základních práv EU a smlouvy o přistoupení nových členských států a s nimi spojené právní akty.

Závaznost sekundárního práva Evropské unie pro Českou republiku vyplývá z čl. 249 Smlouvy o založení Evropského společenství, jehož ustanovení byla převzata do čl. 288 konsolidovaného znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Sekundární právo EU slouží k harmonizaci vnitrostátního práva členských států, je to celek normativních aktů, které byly přijaty orgány EU jako prováděcí ustanovení smluv – primárního práva EU. Mezi sekundární právní akty patří nařízení a směrnice, které se vyznačují obecnou závazností (směrnice jsou však závazné pouze co do cíle, jehož má být dosaženo), a nezávazné akty – rozhodnutí a doporučení.

Harmonizace právních řádů členských zemí i v oblasti autorského práva je důležitá zejména proto, že různá úroveň právní ochrany by mohla vést ke snížení právní jistoty a to by mohlo mít negativní dopad na volný pohyb výrobků a služeb, které duševní vlastnictví obsahují.

V oblasti primárního práva EU je základem pro ochranu duševního vlastnictví na evropské úrovni čl. 118 Smlouvy o fungování Evropské unie²¹ a čl. 17 odst. 2 Listiny základních práv EU²².

V současnosti tvoří pilíře sekundárního práva v oblasti autorského práva Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a na půjčování a o některých právech v oblasti

²⁰ http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr_eu/index_cs.htm [cit. 10. 11. 2011].

²¹ dostupná na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:cs:PDF> [cit. 21. 11. 2011].

²² dostupná na <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/hm/C2007303CS.01000101.htm> [cit. 21. 11. 2011].

duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským, Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se práva autorského a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany práva autorského a určitých práv s ním souvisejících, jež byla nejnověji změněna kontroverzní Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/77/EU, která prodloužila trvání majetkových práv výkonných umělců, Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětovný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla a Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o vymáhání práv duševního vlastnictví²³.

Všechny tyto směrnice (s výjimkou směrnice 2011/77/EU, která musí být transponována do 1. listopadu 2013²⁴) jsou zapracovány do českého autorského zákona, žádná z nich však nevěnuje větší pozornost smluvnímu právu autorskému.

Pro závazkové vztahy i z oblasti autorského práva hrají významnou roli nařízení o právu rozhodném, a to nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (zejm. čl. 5 bod 3), nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (zejm. recitál 26 a čl. 8).

V současnosti probíhá na půdě EU diskuze o modernizaci práv duševního vlastnictví, potažmo i autorského práva, a jejich přizpůsobení nejnovějším trendům. Dne 24. května 2011 zveřejnila Komise novou strategii k vytvoření jednotného trhu práv duševního vlastnictví. Jde o Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Jednotný trh práv duševního

²³ <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=364> [cit. 21. 11. 2011].

²⁴ Ustanovení čl. 2 směrnice 2011/77/EU, dostupná na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:265:0001:0005:CS:PDF> [cit. 11. 11. 2011].

vlastnictví Podpora kreativity a inovací za účelem zajištění hospodářského růstu, vysoce kvalitních pracovních míst a prvotřídních výrobků a služeb v Evropě²⁵. Komise vidí jako hlavní problém roztržitost národních úprav, která je překážkou pro investory, tvůrce, uživatele i spotřebitele a hledá nová pravidla vedoucí k vytvoření jednotného právního rámce.

Pro oblast autorského práva Komise navrhuje zejména „*vytvoření stabilního rámce správy autorských práv na evropské úrovni vhodného pro nově vznikající obchodní modely*“²⁶. Komise proto hodlá předložit návrhy na vytvoření právního rámce pro účinnou kolektivní správu autorského práva na více územích, zejména v odvětví hudby. Tato kolektivní správa potom má usnadnit poskytování licencí pro více států i pro celou Evropu.

Komise také stanoví společná pravidla transparentní správy a rozdělování zisků. V druhé polovině roku 2011 Komise zahájí konzultace o různých otázkách týkajících se on-line distribuce audiovizuálních děl.

Komise také navrhuje vytvoření evropského kodexu autorských práv, jehož součástí by byla komplexní kodifikace směrnic EU o autorských právech.

Které z těchto návrhů se opravdu promítnou do práva EU, však zjistíme až v budoucnu po tom, co proběhne další diskuze, a budou vypracovány podrobnější verze navrhovaných dokumentů.

²⁵ dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0287:FIN:CS:HTML> [cit. 21. 11. 2011].

²⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0287:FIN:CS:HTML> [cit. 21. 11. 2011].

3. Zákaz převodu autorského práva, pojem licence

Z důvodu zvláštní povahy práva autorského je k pochopení výkladu o samotné licenční smlouvě třeba krátkého exkurzu k povaze a vlastnostem autorského díla jako nehmotného statku, vysvětlení dualistické koncepce autorského práva, pojmu osobnostních a majetkových práv a pojmu licence.

3.1 Pojem autorského díla a jeho vlastnosti

Autorské dílo je definováno v § 2 AutZ. Aby dílo naplnilo danou definici, musí splňovat následující požadavky: musí se jednat o literární, jiné umělecké či vědecké dílo, musí být jedinečným výsledkem tvůrčí duševní činnosti autora a musí být vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické. Nezáleží na tom, zda je dílo zachyceno trvale či dočasně, taktéž není rozhodný rozsah a účel díla ani to, zda dílo má či nemá umělecký nebo vědecký význam.

Ustanovení dále uvádí demonstrativní výčet druhů děl a tzv. kvazidíla, přičemž účelem uvedení demonstrativního výčtu je umožnit ochranu i těm dílům, která nejsou doposud známá či nejsou natolik rozšířena²⁷.

Autorské dílo je nehmotným statkem²⁸, jehož typickou vlastností je tzv. způsobilost všudypřítomnosti²⁹. Projevuje se tím, že autorské dílo může být užíváno kdekoliv, v kterémkoliv čase, jakýmkoliv počtem subjektů bez toho, že by byla snížena jeho majetková nebo užitná hodnota, a to z toho důvodu, že může být vnímáno nezávisle na věci, na níž je zachyceno, tzn. nezávisle na svém hmotném nosiči.

Nezávislost díla na hmotném nosiči se projevuje tím, že z hlediska práva vnímáme v jednom objektu dva nezávislé předměty práva, ke kterým se vážou různá práva a povinnosti – hovoříme o „*juristické předmětové dichotomii díla [...] a hmotného*

²⁷ TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 15.

²⁸ Ačkoliv výraz „nehmotný statek“ není v soudobém českém právu použit, teorie s ním poměrně často pracuje – viz ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné* 3. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009. str. 161, nebo TELEC, Ivo. O nehmotných statcích a duševním vlastnictví. *Právní rozhledy*. 1997, roč. 5, č. 11, str. 549.

²⁹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné* 3. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009. str. 162.

substrátu (věci), prostřednictvím kterého je dílo vyjádřeno...“³⁰.

Toto oddělení autorského díla od jeho hmotného nosiče, oddělení autorského práva k nehmotnému statku a vlastnického práva k hmotnému předmětu, je zdůrazněno např. v § 9 odst. 3 AutZ. Smysl tohoto ustanovení se vyjeví v okamžiku, kdy se vlastníkem hmotného nosiče autorského díla stane osoba odlišná od autora. Samotné nabytí vlastnického či jiného věcného práva k tomuto nosiči totiž neznamená současně i nabytí oprávnění k výkonu práva dílo užít, není-li dohodnuto či nevyplývá-li ze zákona jinak. A naopak poskytnutím oprávnění k výkonu práva dílo užít zůstává nedotčeno vlastnické či jiné věcné právo k hmotnému nosiči, není-li dohodnuto či nevyplývá-li ze zvláštního právního předpisu jinak.

3.2 Dualistická koncepce autorského práva

Autorské právo je zvláštním osobnostním právem³¹, právem absolutním, které působí *erga omnes* a které vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě (§ 9 odst. 1 AutZ vycházející z čl. 5 Bernské úmluvy – zásada neformálnosti vzniku autorského práva).

Na rozdíl od předchozího autorského zákona, který vycházel z monistického pojetí autorského práva jako smíšeného celku osobnostně majetkového³², nový zákon přijímá dualistickou (či spíše kvazidualistickou) koncepci. Autorské právo podle ní zahrnuje výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková (§ 10 AutZ).

Obsah práv osobnostních určuje § 11 AutZ³³, který rovněž stanovuje zákaz vzdání se práv, jejich nepřevoditelnost *inter vivos* a jejich zánik smrtí autora³⁴. Toto pojetí vyjadřuje sepětí autorského díla a práv k dílu se vztahujících s autorovou osobností.

Majetkovým právům jsou věnovány §§ 12 – 27 AutZ. Náleží k nim zejména právo dílo užít a nechat užít (§ 12 odst. 1 AutZ, jednotlivé způsoby užití díla jsou demonstrativně

³⁰ TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 129.

³¹ Oproti všeobecným právům osobnostním obsaženým v ustanoveních §§ 11 – 16 občanského zákoníku.

³² TELEC, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva II. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 3, str. 42.

³³ Osobnostními práva jsou zejména právo na zveřejnění díla, právo osobovat si autorství a právo na nedotknutelnost díla.

³⁴ I po smrti autora však existuje tzv. postmortální ochrana díla, která trvá i po uplynutí doby trvání majetkových práv – viz ustanovení § 11 odst. 5 AutZ.

vypočteny v odstavci čtvrtém tohoto paragrafu a podrobněji definovány v §§ 13 – 23 AutZ) a dále jiná majetková práva – právo na odměnu při opětovném prodeji originálu uměleckého díla (§ 24 AutZ) a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu (§ 25 AutZ). Ani majetkových práv se autor nemůže vzdát, jsou nepřevoditelná *inter vivos* a nelze je postihnout výkonem rozhodnutí. Na rozdíl od osobnostních práv ale mohou být předmětem dědictví, nezanikají totiž smrtí, ale až 70 let po smrti autora (§ 27 AutZ).

3.3 Zákaz převodu autorského práva

Co se týká osobnostních práv autorských, můžeme mluvit o absolutním zákazu jejich převoditelnosti, který vyplývá z jejich neoddělitelnosti od osoby autora a je zakotven (jak je uvedeno výše) v § 11 odst. 4 AutZ. Osobnostní práva fyzických osob, a to jak všeobecná tak zvláštní, jsou vždy *re extra commercium*³⁵.

Povaha těchto práv však svému nositeli dovoluje, aby dal svolení k jednání, jež by do nich v opačném případě zasahovalo nebo je ohrožovalo. V tomto případě se však nejedná o převod práva, ale pouze o závazek tento zásah strpět³⁶, svolení je pouhým liberačním důvodem.

Oproti tomu majetková práva netvoří součást autorovy osobnosti a úplný zákaz jejich převodu by jednak popíral jejich majetkovou povahu a jednak zcela znemožňoval jakékoliv hospodářské využití autorského díla. Legislativa se tedy v tomto případě pokusila nalézt řešení zohledňující jak zvláštní povahu autorského díla, tak přirozený zájem autora na jeho vytěžení a ekonomickém zhodnocení.

Převod majetkových práv je zakázán § 26 odst. 1 AutZ. Jedná se o zákaz tzv. translativního převodu práva neboli zcizení práva, při kterém dochází k zániku práv a povinností jednoho subjektu a následnému nabytí těch samých práv a povinností jiným subjektem při dodržení právní zásady, že nikdo nemůže na jiného převést více práv, než má sám. Tento zákaz je projevem osobnostní podstaty autorského práva a tím také důkazem spíše kvazidualistické koncepce autorského zákona.

³⁵ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. 12.

³⁶ TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 158.

Právní úkon, jímž by se strany pokoušely (translativně) převést autorské právo, by byl úkonem neplatným pro rozpor se zákonem (§ 39 občanského zákoníku).

Podle § 12 odst. 1 AutZ však autor může jiné osobě smlouvou udělit oprávnění k výkonu práva dílo užít. V tomto případě autorovo právo nezaniká, pouze mu vzniká povinnost strpět zásah do práva dílo užít jinou osobou v rozsahu vyplývajícím ze smlouvy (§ 12 odst. 2 AutZ). Tento legální instrument teorie nazývá konstitutivním převodem – jeho podstatou není zcizení práva, ale konstituce nového oprávnění k užití díla³⁷.

Důsledkem zvláštní povahy převodu autorského práva je tzv. konsolidační princip autorského práva, který byl výslovně vyjádřen v § 21 zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (předchozí autorský zákon). Podstatou této zásady je, že zanikne-li právnická osoba nebo zemře-li fyzická osoba, jíž bylo poskytnuto právo dílo užít, bez právního nástupce, je to opět autor, kdo nabývá práva rozhodnout o dalším užití díla. Přestože současný autorský zákon tuto zásadu výslovně neuvádí, je zřejmé, že jako jeden z hlavních rysů autorského práva zůstává zachována.

3.4 Pojem licence, druhy licencí

License je pojem náležející právu duševního vlastnictví, který je používán ve smyslu svolení k užití díla jinou osobou. Původ slova licence nalézáme v latinském substantivu *licentia* (svolení, možnost)³⁸ či verbu *licet* (jest dovoleno)³⁹.

V autorském právu rozlišujeme tři druhy licencí:

License udělená autorem díla, obsažená v licenční smlouvě (**smluvní licence**). Smluvní licencí autor konstituuje pro třetí osobu nové právo odvozené z jeho práva autorského, čímž se tato třetí osoba stává sama subjektem autorského práva. Smluvní licence je v zásadě úplatná, k bezúplatnému udělení oprávnění k užití díla může dojít pouze tehdy, sjednají-li si strany bezúplatnost výslovně⁴⁰.

Obecně vzato platí, že třetí osoba je oprávněna užít cizí dílo, jen pokud získá souhlas

³⁷ Problematičnost samotného pojmu „konstitutivní převod“ - vlastně se nic nepřevádí!

³⁸ <http://latinsky-slovník.info/licentia-ae-f/> [cit. 20. 10. 2011].

³⁹ <http://latinsky-slovník.info/licet-ere-cuit-licitum-est/> [cit. 20. 10. 2011].

⁴⁰ Ustanovení § 49 odst. 2 AutZ.

autora, tzn. je jí udělena licence ve formě licenční smlouvy. Z důvodu spravedlivého řešení střetu oprávněných zájmů autora a obecných zájmů veřejnosti obsahuje však autorský zákon institut **zákonných licencí**, jež při splnění zákonem daných požadavků umožňují užití díla určitým vymezeným způsobem i proti vůli autora. Vzhledem k tomu, že se jedná o závažný zásah do subjektivních práv nositele autorského práva, je výčet zákoných licencí taxativní a možnost využití tohoto institutu je vázána na splnění tzv. tříkrokového testu⁴¹.

Zákonné licence můžeme dělit na licence úplatné (např. knihovní licence - § 37 AutZ) a bezplatné (např. úřední a zpravodajská licence - § 34 AutZ).

Posledním, třetím druhem licence, je **licence nucená**, při níž je autorův souhlas s užitím díla nahrazen rozhodnutím soudu nebo orgánu veřejné správy. Tato licence se v současnosti v autorském právu nevyskytuje, v minulosti byla upravena v § 18 zákona č. 35/1965 Sb., jako nucená licence překladatelská k zahraničním dílům.

⁴¹ Tříkrokový test je upraven ustanovením § 29 odst. 1 AutZ a má svůj původ ve stockholmské revizi Bernské úmluvy. Lze o něm hovořit jako o materiální podmínce bezesmluvního užití díla. Stanoví, že výjimky a omezení práva autorského lze uplatnit pouze ve zvláštních případech, stanovených autorským zákonem, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným užitím díla, a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

4. Licenční smlouva jako právní vztah

Licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užit (licenci) k jednotlivým způsobům nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném, a nabyvatel se zavazuje poskytnout autorovi odměnu (§ 46 odst. 1 AutZ).

Autorskoprávní licenční smlouva je upravena v §§ 46 a násl. AutZ. Na rozdíl od předchozího autorského zákona, který obsahoval několik smluvních typů (smlouva o šíření díla, smlouva o vytvoření díla, smlouva o jiném užití díla), zákon č. 121/2000 Sb. stanoví jeden obecný smluvní typ – smlouvu licenční – a na ni navázané podtypy – smlouvu nakladatelskou (§ 56 AutZ) a podlicenční (§ 57 AutZ).

Licenční smlouvou autor uděluje souhlas k užití díla jiné osobě, tím konstituuje její nové právo a zároveň dochází k relativizaci absolutního práva autorského, ke vzniku právního vztahu mezi autorem a oprávněným.

Právní vztah je „*společenským vztahem více subjektů, které mají navzájem subjektivní práva a subjektivní povinnosti*“⁴². Právní vztah vzniklý na základě licenční smlouvy je soukromoprávním relativním vztahem, který, ostatně jako každý právní vztah, má svůj účel, subjekty, obsah a předmět.

4.1. Účel licenční smlouvy

Smlouva je nejdůležitějším soukromoprávním instrumentem vyvolávajícím vznik, změnu nebo zánik právních vztahů, jejichž prostřednictvím subjekty práva uspokojují své zájmy ve společnosti.

Základním účelem licenční smlouvy je poskytnout autorovi či jinému poskytovateli licence možnost co nejlépe hospodářsky zhodnotit svůj nehmotný statek, svá majetková autorská práva k dílu. Za poskytnutí licence v zásadě připadá autorovi úplata.

Nabyvatel licence je ve většině případů ekonomicky silnější stranou a má tak lepší postavení při např. rozšiřování díla, přičemž získává podíl na výnosech, které z díla v budoucnu plynou. Tak uplatňuje svůj zájem na zhodnocení své hospodářské investice.

⁴² KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1995. str. 202.

Vedle ekonomického účelu má licenční smlouva též účel kulturní, který spočívá ve zpřístupnění díla širší veřejnosti, jež tak získává kulturní obohacení, kultivuje se umělecky či nabývá nových vědeckých poznatků a tím je usnadněn další rozvoj a podpora kulturní rozmanitosti.

Díky licenční smlouvě tak dochází k uplatnění díla ve společnosti.

4.2 Subjekty licenční smlouvy

Dle § 46 AutZ jsou subjekty licenční smlouvy autor a nabyvatel licence.

4.2.1 Autor

Český autorský zákon vychází z teorie objektivní pravdivosti autorství a stanovuje, že autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila (§ 5 odst. 1 AutZ). Autorem nemůže být právnická osoba, jelikož k vytvoření díla je třeba, aby osoba byla nadána tvůrčí duševní schopností, která je vlastní pouze fyzickým osobám. Právě tvůrčí duševní činnost autora způsobuje jeho sepětí s dílem samotným a „*bezpodmínečn[ou] ontologick[ou] závislost existence díla na projevu tvůrčích schopností jeho autora*“⁴³, vycházející z přirozenoprávní kontinentální teorie.

Autorem naopak nemůže být osoba, která k vytvoření díla přispěla pouze mechanickou, rutinní či organizační činností, poskytnutím rady nebo podnětu k vytvoření díla (viz dále výklad o spoluautorství). Autorem není ani osoba, která umělecké dílo pouze provádí – tato osoba je výkonným umělcem podle § 67 AutZ (např. judikatura dovozuje, že divadelní režie není autorským dílem nýbrž uměleckým výkonem⁴⁴).

Autorem souborného díla je fyzická osoba, která jej tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala (§ 5 odst. 2 AutZ). Souborným dílem je časopis, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje definici autorského díla (§ 2 odst. 5 AutZ), tzn. je dílem literárním, jiným uměleckým nebo vědeckým, je jedinečným výsledkem tvůrčí duševní činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě (§ 2 odst.

⁴³ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 91.

⁴⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 11. 2001, sp. zn. 3 Co 22/2001.

1 AutZ). Autor děl souborných bývá v nauce často označován jako uspořadatel. Ve vztahu k prvnímu odstavci § 5 AutZ je ustanovení o autorství k soubornému dílu nadbytečné, protože se nejedná o odchylku či výjimku, bylo však přijato pod vlivem evropského práva a z důvodu právní jistoty⁴⁵.

Autorem díla je také zpracovatel či překladatel podle § 2 odst. 4 AutZ. Autorem audiovizuálního díla je jeho režisér (§ 63 odst. 1 AutZ).

Autorský zákon stanoví pro případ pochybností vyvratitelnou právní domněnku⁴⁶, že autorem díla je fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném kolektivním správcem (§ 6 AutZ). Tato domněnka se použije i v případě, je-li uvedené jméno pseudonymem⁴⁷, pokud tento nevzbuzuje pochyby o autorově totožnosti.

Uvedení jména autora na díle (přesněji na hmotném nosiči díla) není formálním požadavkem pro vznik autorského práva, působí pouze k usnadnění dokazování, kdo je autorem. Je-li totiž tato skutečnost prokázána, přenáší se důkazní břemeno na osobu, která ji popírá.

4.2.2 Spoluautoři

Dílo může vzniknout společnou tvůrčí činností dvou nebo více autorů, pak náleží všem spoluautorům nerozdílně, nerozdílně jsou spoluautoři také oprávnění a povinni z právních úkonů týkajících se jejich díla a o nakládání s dílem rozhodují jednomyslně (§ 8 AutZ). Zákon tedy vychází z koncepce jediného absolutního práva k jedinému autorskému dílu⁴⁸.

Spoluautorem není osoba, která se na vzniku díla účastnila jen tzv. výpomocí, kterou autorský zákon charakterizuje jako pouhé poskytnutí pomoci nebo rady technické, administrativní nebo odborné povahy, poskytnutí dokumentačního či technického materiálu anebo podnětu k vytvoření díla. V praxi se může jednat o rešerše a sběr

⁴⁵ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 96.

⁴⁶ Zákonné právní domněnky zavazují soud nebo jiný rozhodující orgán, aby vzal jako fakt existenci něčeho, co není dokázané. Proti vyvratitelné domněnce je přípustný důkaz opaku (ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné I*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009. str. 152).

⁴⁷ Pseudonym je krycí jméno nebo krycí značka, jež není dovoleno bez souhlasu autora prozradit – ustanovení § 7 odst. 1 AutZ.

⁴⁸ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 115.

podkladů pro autora, jazykovou korekturu, přepis díla apod., tedy o činnosti postrádající požadovaný tvůrčí aspekt.

Právní úkony týkající se díla, tzn. i uzavírání licenčních smluv, mohou spoluautoři činit pouze společně a rozhodovat o nich musí jednomyslně. Ty úkony, které by takto učiněny nebyly, jsou absolutně neplatné⁴⁹.

Otázka jednomyslnosti vůle by v případném sporu podléhala dokazování, proto je vhodné vtělit jednomyslné rozhodnutí spoluautorů do písemné podoby, přestože zákon povinnou formu tohoto právního úkonu nestanoví.

Ve druhé větě čtvrtého odstavce § 8 AutZ je zásada jednomyslnosti vůle spoluautorů prolomena v zájmu umožnění uplatnění společného díla a v souladu se zásadou zákazu zneužití práv. Zákon umožňuje nahrazení projevu vůle spoluautora rozhodnutím soudu, jestliže tento jednotlivý autor bez vážného důvodu brání nakládání s dílem. Soud tak může rozhodnout pouze na návrh ostatních spoluautorů nebo i jednotlivého spoluautora samostatně. Použití jednotného čísla je pouhou legislativní zkratkou a lze tedy připustit i nahrazení vůle více spoluautorů⁵⁰.

Jelikož se však jedná o významný zásah do subjektivních práv spoluautora, je nutné toto ustanovení vykládat restriktivně⁵¹.

4.2.3 Dědic

Majetková práva jsou (na rozdíl od osobnostních) předmětem dědictví, proto může být subjektem licenční smlouvy na straně poskytovatele licence také dědic. Podle § 26 odst. 4 AutZ totiž ustanovení zákona o autorovi platí i pro dědice, nevyplývá-li z jejich povahy jinak.

V případě, že majetkové právo připadne více dědicům, stanoví autorský zákon v § 26 odst. 2 analogicky užití § 8 odst. 3 a 4, tzn., že pro více dědiců platí výše popsaná pravidla pro spoluautory – aktivní i pasivní solidarita a jednomyslnost při rozhodování o nakládání s dílem.

Nenabude-li majetková práva žádný dědic, případnou jako tzv. odúmrt' státu, který je vykonává prostřednictvím Státního fondu kultury České republiky nebo Státního

⁴⁹ Ustanovení § 40a občanského zákoníku *a contrario*.

⁵⁰ TELEEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 121.

⁵¹ TELEEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 121.

fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie (§26 odst. 2 AutZ). I pro stát pak platí ustanovení autorského zákona o autorovi, nevyplývá-li z jejich povahy jinak (§ 26 odst. 4 AutZ), i stát tedy může být poskytovatelem licence⁵².

4.2.4 Jiné osoby

Za určitých okolností mohou být poskytovateli licence i osoby odlišné od autora (případně dědice, na něž se vztahuje podobný režim jako na autora samého).

Těmito osobami jsou zejména zaměstnavatel v případě zaměstnaneckého díla (§ 58 AutZ), osoba, pod jejímž jménem je na veřejnosti uváděno kolektivní dílo (§ 59 AutZ), kolektivní správce práv při výkonu kolektivní správy (§§ 95 a násl. AutZ) či jiná osoba jednající vlastním jménem na účet autora (typicky komisionář podle obchodního zákoníku).

4.2.5 Nabyvatel licence

Nabyvatel licence bývá v právním jazyce označován jako licenciát či licencionář a může jím být prakticky každá fyzická či právnická osoba včetně státu, pokud je nadána patřičnou mírou právní subjektivity a způsobilosti k právním úkonům.

Předpoklad právní způsobilosti a způsobilosti k právním úkonům ovšem musí splňovat i poskytovatel licence.

4.2.6 Způsobilost být subjektem licenční smlouvy

Základní náležitostí právoplatného vzniku jakéhokoliv smluvního vztahu, tudíž i vztahu z licenční smlouvy, je, aby jeho subjekty měly způsobilost k právům a povinnostem a způsobilost k právním úkonům.

Způsobilost fyzické osoby k právům a povinnostem vzniká narozením a trvá po celý život člověka bez jakékoliv změny (§ 7 občanského zákoníku). Zaniká smrtí, a to nezávisle na tom, zda lze smrt prokázat stanoveným způsobem (úředním zjištěním smrti).

Způsobilost k právním úkonům je způsobilost vlastními úkony nabývat práva a povinnosti, a fyzické osobě vzniká postupně. Plné způsobilosti k právním úkonům

⁵² Příjmy z výkonu majetkových práv státu vykonávaných státními fondy jsou příjmy těchto fondů – ustanovení § 26 odst. 2 věta čtvrtá AutZ.

dosahuje fyzická osoba zletilostí, což je dovršením 18 let věku, případně uzavřením manželství (§ 8 občanského zákoníku).

Nezletilci jsou způsobilí jen k takovým právním úkonům, jež jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku (§ 9 občanského zákoníku). Vzhledem k možným dalekosáhlým důsledkům autorskoprávních dispozic kladou tyto vysoké nároky na rozumovou a mravní vyspělost, lze tedy předpokládat, že k uzavření licenční smlouvy je třeba plné způsobilosti k právním úkonům⁵³, a za nezletilce tedy může licenční smlouvu uzavřít jen jeho zákonný zástupce – zpravidla rodič.

Stejně tak musí být zástupcem uzavřena licenční smlouva i za osobu, jež byla zbavena způsobilosti k právním úkonům soudem. Byla-li osobě způsobilost k právním úkonům pouze omezena, záleží na rozsahu omezení⁵⁴, zda může sama vstupovat do vztahů z licenční smlouvy.

Na tomto místě je vhodné poznamenat, že k samotnému vytvoření autorského díla není třeba, aby byl autor nadán plnou způsobilostí k právním úkonům. Vytvoření díla totiž není právním úkonem, ale tzv. jinou právní skutečností, faktickou činností osobní povahy⁵⁵.

Právnícká osoba nabývá způsobilosti k právům a povinnostem vznikem a tato způsobilost může být omezena pouze zákonem (§ 19a občanského zákoníku). Právnícká osoba je ovšem limitována i svou povahou (nemůže např. pořídit závěť).

Právnícké osoby mají také způsobilost k právním úkonům, kterou vykonávají prostřednictvím svých statutárních orgánů, případně jiných osob (pracovníků nebo členů), za splnění podmínek stanovených § 20 občanského zákoníku.

4.2.7 Zastoupení

Při uzavírání licenční smlouvy se mohou subjekty nechat zastoupit jinou osobou, která

⁵³ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vydání. Praha : Orbis, 1967. str. 166 nebo ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo. Zákon, komentáře, vzory a judikatura*. 1. vydání. Brno : Computer Press a.s., 2006. str. 42.

⁵⁴ Rozsah omezení způsobilosti k právním úkonům je uveden negativním vymezením v rozhodnutí soudu, jímž byla způsobilost omezena.

⁵⁵ TELEEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 94 nebo KŘÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005. str. 65.

jedná jejich jménem na jejich účet (přímé zastoupení) nebo vlastním jménem na jejich účet (nepřímé zastoupení).

Smluvní zastoupení přímé je upraveno §§ 31 a násl. občanského zákoníku a dochází k němu na základě smlouvy o plné moci. Prokazuje se plnou mocí, což je jednostranný právní úkon adresovaný třetím osobám, který obsahuje rozsah zmocněncova oprávnění.

Zákonné zastoupení přímé je upraveno §§ 26 a násl. občanského zákoníku. Jedná se o zastoupení osob, které nejsou nadány plnou způsobilostí k právním úkonům. Právní úprava zákonného zastoupení nezletilců je obsažena v zákoně o rodině.

Zvláštní úpravu zastoupení využitelnou i v licenčně smluvních vztazích obsahuje též obchodní zákoník – zástupcem subjektu může být mandatář (§§ 566 a násl. obchodního zákoníku – smlouva mandátní, přímé zastoupení) nebo komisionář (§§ 577 a násl. obchodního zákoníku – smlouva komisionářská, nepřímé zastoupení).

Posledním druhem zastoupení, typickým právě pro autorskoprávní vztahy, je kolektivní zastoupení. Některá autorská práva jsou ze zákona povinně kolektivně spravovaná (viz § 96 AutZ) a jsou-li předmětem licenční smlouvy právě tato práva, je subjektem – poskytovatelem licence, výhradně kolektivní správce, který v těchto případech vystupuje jako zákonný zástupce autora.

4.3 Předmět licenčně smluvního vztahu

Předmět právního vztahu je teorií chápán ve dvou úrovních.

Primárním předmětem právního vztahu je lidské chování, jímž se realizují práva a povinnosti stran a které je právním vztahem upravováno⁵⁶. Ve vztazích z licenční smlouvy je předmětem majetkové dispoziční oprávnění⁵⁷. Základem je udělení svolení poskytovatelem licence a nově vzniklé právo dílo užít, které poskytovatel konstituuje ve prospěch nabyvatele.

Sekundárním předmětem právního vztahu je to, čeho se chování subjektů týká⁵⁸. Druhy

⁵⁶ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1995. str. 204.

⁵⁷ TELEČEK, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. 2. upravené vydání. Brno : DOPLNĚK, 2007. str. 105.

⁵⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 1. 5. jubilejní aktualizované vydání*. Praha : Wolters Kluwer, 2009. str. 238.

sekundárních předmětů jsou vyjmenovány v § 118 občanského zákoníku, který uvádí, že předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci, a pokud to jejich povaha připouští, práva a jiné majetkové hodnoty.

Předmětem právního vztahu vzniklého z licenční smlouvy je autorské dílo. V dosavadním pojetí není autorské dílo věcí v právním smyslu, protože, ačkoliv to občanský zákoník výslovně neuvádí, občanskoprávní teorie i praxe považuje za věc v právním smyslu pouze hmotný předmět, jestliže je ovladatelný a užitečný⁵⁹.

Autorské dílo můžeme podřadit do skupiny „jiných majetkových hodnot“, což jsou věci nehmotné, ale i předměty smíšené, tj. hodnoty imateriální, zachycené na hmotném nosiči. Tyto imateriální předměty mají potom jiný charakter a také jiný právní režim, než věci hmotné, na nichž jsou zachyceny (viz např. § 9 odst. 3 AutZ). Nemohou tak být např. předmětem vlastnictví (o tomto problému ve vztahu k připravované novele občanského zákoníku bude pojednáno v kapitole 10. Úprava v novém občanském zákoníku).

Autorské dílo je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě. Dílo je „autorským dílem“ bez ohledu na trvalost jeho zachycení do objektivně vnímatelné podoby, bez ohledu na jeho rozsah, účel či význam (§ 2 odst. 1 AutZ). Autorský zákon příkladmo vyjmenovává druhy autorských děl (slovesné, hudební, dramatické,...) a dále výtvoř, které se za díla podle fikce považují (počítačový program, databáze, fotografie,...), které jsou pouze původní, nikoliv jedinečné – tzv. kvazidíla.

Pokud jde o pojmový znak „tvůrčí duševní činnosti“, jeho definice není v AutZ obsažena, a to z důvodu jeho mimoprávní povahy. Judikatura vyvozuje, že nesmí jít o kopírování, činnost mechanickou nebo rutinu, ani o běžné seskupení již existujícího díla, ale naopak o „činnost spočívající ve vytvoření něčeho nehmotného s tím, že dosažení tohoto cíleného i necíleného výsledku závisí v osobních vlastnostech tvůrce, bez nichž by tento výtvoř (duševní plod tvůrčí povahy literární, jiné umělecké nebo vědecké) nebyl vůbec dosažen“⁶⁰.

Sekundárním předmětem licenční smlouvy může tedy být pouze autorské dílo, splňující

⁵⁹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník I. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. str. 637.

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007.

všechny znaky výše uvedené definice, v opačném případě by daná „licenční“ smlouva byla absolutně neplatná podle § 39 občanského zákoníku.

Dílo, jež je předmětem licenční smlouvy, v ní musí být náležitě konkretizováno, a to zejména jménem autora, názvem a druhem díla, určením jeho obsahu či vlastností. Předmětem licenční smlouvy může být i dílo zatím nevytvořené, ovšem musí být splněn požadavek určitosti právního úkonu a dílo musí být ve smlouvě dostatečným způsobem individualizováno⁶¹.

4.4 Obsah právního vztahu z licenční smlouvy

Obsahem právního vztahu jsou subjektivní práva a právní povinnosti.

Na straně poskytovatele jde o povinnost poskytnout oprávnění dílo užit, kterým se, jak bylo již několikrát zmíněno, konstituuje nové právo náležící nabyvateli licence.

Poskytovatel však nemůže poskytnout oprávnění k výkonu práva dílo užit způsobem, který v době uzavření smlouvy není ještě znám (§ 46 odst. 2 AutZ). Toto omezení smluvní svobody chrání slabší stranu, za kterou autorský zákon považuje autora, a vyjadřuje obecnou právní zásadu, že nikdo se nemůže vzdát práva, které mu vznikne až v budoucnu. Známost či neznámost způsobu užití díla souvisí především s tím, zda je daná metoda objektivně známa z technologického hlediska⁶². Tak například *„jestliže v době uzavření smlouvy, [...], nebyly možnosti hospodářského zhodnocení původcova díla zvukovým filmem co do technických podmínek náležitě ujasněny, takže nelze bezpečně usouditi, že si byl původce vědom hospodářské a majetkové hodnoty takového zužitkování původského práva zvukovým filmem, nebyla onou smlouvou postoupena i zvukofilmová práva k původcovu dílu“*⁶³.

Nabyvatel licence se uzavřením licenční smlouvy zavazuje k povinnosti poskytnout autorovi odměnu, není-li ve smlouvě sjednáno, že se licence poskytuje bezúplatně. O odměně, jejím stanovení a výši a o výjimečné bezúplatnosti licenční smlouvy bude pojednáno dále v podkapitole o obsahových náležitostech licenční smlouvy.

Nabyvateli licence vzniká s uzavřením licenční smlouvy nejen oprávnění dílo užit, ale také povinnost k těmž. Podle § 46 odst. 3 AutZ je nabyvatel licence povinen licenci

⁶¹ TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 479.

⁶² TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. 35.

⁶³ Vážný 17127.

využit, ledaže je ve smlouvě sjednáno jinak. Strany se tedy mohou od této povinnosti smluvně odchýlit, pokud tak však neučiní, je nabyvatel povinen dílo užít svým jménem, na své náklady, na svůj účet a na svou odpovědnost⁶⁴.

Poskytnutím licence nezanikají osobnostní práva autora, proto je jimi při užití díla nabyvatel omezen. Z důvodu zvláštní povahy díla jako výronu autorovy osobnosti vznikají nabyvateli nové povinnosti, které je povinen dodržovat, vzhledem k dispozitivnosti ustanovení však autor může účinky omezení vyloučit.

Tato zvláštní omezení nabyvatele jsou částečně zmírněna v § 51 AutZ, podle kterého nabyvatel nesmí upravovat či měnit dílo, název díla nebo označení autora bez jeho souhlasu. Omezení nabyvatele je však prolomeno (a v tom spočívá ono zmírnění omezení) v případě, že si nabyvatel ve smlouvě vymínil svolení autora k takové alteraci díla, a nebo jestliže jde o takový zásah do díla, jeho názvu či do označení autora, u kterého lze spravedlivě očekávat, že by k němu autor vzhledem k okolnostem užití svolil. Pokud si však autor vyhradil svolení i pro tyto změny a nabyvateli je tato výhrada známa, nesmí nabyvatel dílo změnit ani v tomto případě.

Zásah nabyvatele licence do díla je vyloučen vždy, když by tak jeho užití snižovalo hodnotu díla (§ 11 odst. 3 AutZ).

Obdobně platí i při spojení díla s jiným dílem i pro zařazení do díla souborného.

Toto omezení bývá označováno jako *negativní omezení rozsahu licence*⁶⁵ a je dáváno do souvislosti s tzv. pozitivním omezením licence podle § 50 AutZ.

Další povinností nabyvatele licence, jíž odpovídá příslušné oprávnění autora, je povinnost poskytnout autorskou rozmnoženinu podle § 52 AutZ. Podle tohoto kogentního ustanovení je nabyvatel povinen poskytnout autorovi na své náklady alespoň jednu rozmnoženinu díla z rozmnoženin jím pořízených na základě licence. Tuto povinnost však nabyvatel musí splnit, jen je-li to obvyklé a lze-li to na něm spravedlivě požadovat. Toto ustanovení má význam zejména v právu nakladatelském⁶⁶.

Licenční smlouva může obsahovat ustanovení o tom, jakým způsobem je autor oprávněn rozmnoženinu použít, zejména zda tak může učinit k vlastním obchodním účelům. Dále může smlouva zakotvovat právo na autorskou rozmnoženinu i v případě,

⁶⁴ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 490.

⁶⁵ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. 56.

⁶⁶ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 525.

že ze zákona autorovi tento nárok nepřísluší⁶⁷.

Co se týká podmínek pro vznik povinnosti poskytnout autorskou rozmnoženinu, tak posouzení, zda je poskytnutí rozmnoženiny obvyklé, je otázkou skutkovou, a posouzení, zda tak lze na nabyvateli spravedlivě požadovat, je otázkou právní, přičemž je vhodné brát v potaz zejména druh díla, rozsah licence, počet spoluautorů a pod⁶⁸.

⁶⁷ KRÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005. str. 164.

⁶⁸ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 526.

5. Třídění licenčních smluv

5.1 Licenční smlouva výhradní a nevýhradní

Ustanovení § 47 AutZ rozděluje licence na výhradní a nevýhradní, přičemž stanoví vyvratitelnou domněnku, že nevyplývá-li ze smlouvy jinak, má se licence za nevýhradní. Naopak domněnka výhradnosti licence se uplatňuje u smlouvy nakladatelské, o níž bude pojednáno níže.

Při udělení nevýhradní licence je autor nadále oprávněn dílo užit způsobem, k němuž licenci udělil a zároveň smí licenci poskytnout i třetí osobě.

Oproti tomu při udělení výhradní licence je autorovi zapovězeno udělit stejnou licenci třetí osobě. Pokud se týká oprávnění samotného autora dílo užit stejným způsobem, ke kterému udělil výhradní licenci, dělíme výhradní licence na licence plně výhradní, kdy se i autor musí zdržet daného užití díla, a licence výhradní omezené ve prospěch autora, které mu dovolují dílo osobně užit⁶⁹.

Výhradnost či nevýhradnost licence, stejně jako určení, zda bude udělena plně výhradní licence či omezená výhradní licence, je předmětem smluvní svobody stran, a ujednání o výhradnosti je pravidelnou součástí obsahu licenční smlouvy⁷⁰. V některých případech ale mají strany povinnost sjednat licenci ve formě zákonem přikázané, například podle § 101 odst. 8 AutZ je kolektivní správce oprávněn poskytovat oprávnění k výkonu práva užit dílo pouze jako nevýhradní.

Je-li poskytnuta licence výhradní, požaduje zákon uzavření licenční smlouvy v písemné formě (§ 46 odst. 4 AutZ), a to zejména v zájmu zachování právní jistoty.

Zákon přisuzuje nabyvateli výhradní licence aktivní legitimaci k vymáhání některých nároků, nabyvatel tak jedná namísto autora (poskytovatele licence)⁷¹. Podle § 41 AutZ jde o hmotněprávní nároky negatorní (§ 40 odst. 1 písm. b) AutZ), informační (§ 40 odst. 1 písm. c) AutZ), restituční (§ 40 odst. 1 písm. d) AutZ), nárok na zveřejnění rozsudku (§ 40 odst. 3 AutZ, tohoto nároku se však nadále může domáhat i autor)

⁶⁹ KRÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005. str. 157.

⁷⁰ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 497.

⁷¹ Stejně tak mají namísto autora právo vymáhat tyto nároky i osoby, jimž je výhradní oprávnění dílo užit a nebo výkon majetkových práv k dílu svěřen ze zákona – např. zaměstnavatel u zaměstnaneckých děl.

a nárok na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení (§ 40 odst. 4 AutZ).

Zákon upravuje možnou kolizi výhradní a nevýhradní licence udělené různým subjektům ke stejnému způsobu užití díla. Dojde-li k udělení nevýhradní licence předtím, než je poskytnuta licence výhradní, zůstává ona prvotní nevýhradní licence zachována podle obecné zásady ochrany nabytých práv. Mezi autorem a nabyvatelem nevýhradní licence může být sjednáno jinak (§ 47 odst. 4 AutZ).

Pokud však autor smlouvou poskytne licenci třetí osobě až po tom, co udělil výhradní licenci a tato výhradní licence trvá, způsobuje časově předcházející výhradní licence absolutní neplatnost této pozdější smlouvy. Pozdější smlouva není neplatná pouze v případě, že nabyvatel výhradní licence udělil k jejímu uzavření písemný souhlas (§ 47 odst. 5 AutZ).

5.2 Individuální, hromadné a kolektivní smlouvy

V autorském právu rozlišujeme „běžné“ individuální licenční smlouvy, které uzavírají mezi sebou subjekty a jejich předmětem je individuálně určené dílo nebo díla. Na jedné či druhé straně může existovat pluralita subjektů, např. při spoluautorství.

Zákon však rozlišuje dva zvláštní typy smluv vyskytující se v oblasti kolektivní správy práv, a to smlouvy hromadné a smlouvy kolektivní. Obě jsou upraveny § 101 AutZ a v obou z nich stojí na straně poskytovatele licence kolektivní správce.

Smlouvy hromadné se vyznačují mnohostí předmětu. Rozsah předmětu není na rozdíl od individuální licenční smlouvy určen výčtem předmětů – jednotlivých děl a jejich popisem, nýbrž odkazem na soubor předmětů ochrany, k nimž kolektivní správce spravuje licencované právo. Tento soubor bývá v praxi označován jako repertoár kolektivního správce⁷² a jeho specifikem je, že se mění v čase, což znamená, že je-li uveden jako předmět smlouvy celý tento soubor, je potlačen požadavek určitosti právních úkonů⁷³. Hromadné smlouvy však významně usnadňují život jednotlivým uživatelům děl, např. provozovatelům diskoték, na jejichž akcích jsou většinou hrány

⁷² HARTMANOVÁ, Dagmar. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským*. 1. vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2000. str. 79.

⁷³ Např. jen repertoár OSA tvoří téměř 290 000 děl, viz http://www.osa.cz/media/93847/rocnkaosa_2010_web_cz.pdf [cit. 30. 10. 2011].

stovky děl a uzavírat licenční smlouvu na každé dílo či přesně vyjmenovávat ta, která budou hrána, by bylo téměř nemožné.

Hromadná smlouva musí být uzavřena písemně pod sankcí absolutní neplatnosti (§ 101 odst. 1 věta třetí AutZ). Přiměřeně se na ni vztahují ustanovení o licenční smlouvě podle §§ 46 a násl. AutZ, pokud to nevyklučuje zákon či samotná povaha hromadných smluv (např. nabyvatel nemůže být vázán povinností licenci využít podle § 46 odst. 3 AutZ, využít licenci v plném rozsahu by bylo objektivně nemožné⁷⁴).

Dalším typem je smlouva kolektivní. Je to licenční smlouva, kterou kolektivní správce uzavírá s právnickou osobou sdružující uživatele (§ 101 odst. 4 AutZ) a která se vyznačuje skupinovým obligačním účinkem na straně nabyvatele licence – smlouva je sice sjednána právnickou osobou, sdružením uživatelů, vlastním jménem, ale práva a povinnosti z ní vznikají přímo jednotlivým sdruženým uživatelům (§ 101 odst. 5 AutZ), jde tedy o formu nepřímého zastoupení⁷⁵.

Kolektivní smlouva může být sjednána jako smlouva individuální nebo hromadná.

I pro kolektivní smlouvu stanovuje autorský zákon obligatorně písemnou formu (§ 101 odst. 5 AutZ).

Pro usnadnění sjednávání kolektivních nebo hromadných smluv uvádí autorský zákon nově v § 102 institut zprostředkovatele. Zprostředkovatel musí splňovat zákonem stanovené podmínky a je veden v seznamu Ministerstva kultury (v současné době působí v České republice pouze tři zprostředkovatelé⁷⁶). Osobu konkrétního zprostředkovatele si volí smluvní strany, pokud se však v určité časové lhůtě nedohodnou, po předložení žádosti ho určí ministerstvo.

5.3 Nakladatelská smlouva

Smlouva nakladatelská je zvláštním podtypem licenční smlouvy speciálně upraveným § 56 AutZ. Jde o tradiční základ smluvního autorského práva, který však „s rozvojem

⁷⁴ TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 821.

⁷⁵ HARTMANOVÁ, Dagmar. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským*. 1. vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2000, str. 78.

⁷⁶ <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=361> [cit. 30. 10. 2011].

*techniky ztratil svoji prioritu*⁷⁷.

Subjekty nakladatelské smlouvy jsou autor, jenž byl předchozími právními úpravami nazýván zadavatelem⁷⁸, a nabyvatel licence, v praxi označován jako nakladatel nebo vydavatel.

Jejím obsahem je pořizování rozmnoženin a rozšiřování taxativně vyjmenovaných druhů děl⁷⁹ s výslovným vyloučením děl provedených výkonnými umělci.

Nakladatelská smlouva se řídí ustanoveními o běžné smlouvě licenční, ale z důvodu jejího zvláštního charakteru a jako pozůstatek historicky výjimečného postavení nakladatelské smlouvy jsou některé její aspekty upraveny odlišně.

Na rozdíl od běžné licenční smlouvy zde platí dispozitivní výhradnost licence, pokud nejde o rozmnožování a rozšiřování díla v periodické publikaci. Pojem „periodická publikace“ není v autorském zákoně definován, teorie⁸⁰ přisuzuje podpůrný interpretační význam předpisu veřejného práva, zákonu č. 46/2000 Sb., tiskový zákon, který v § 3 stanoví, že periodickým tiskem se rozumí noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce.

Povinnost písemné formy při poskytnutí výhradní licence (§ 46 odst. 4 AutZ) se uplatní i pro nakladatelskou smlouvu.

Dále se úprava nakladatelské smlouvy odlišuje zakotvením práva na autorskou korekturu. Toto právo je vlastně právem na „*autorské přehlédnutí díla*“⁸¹, spočívá v tom, že autor smí provést drobné změny díla, určitou tvůrčí revizi, poslední úpravy před jeho vydáním. Autorskou korekturou ale není např. oprava gramatických či typografických chyb.

Autorská korektura může být provedena před vydáním díla, v přiměřené lhůtě poskytnuté nabyvatelem, pouze v případě, že ji smlouva nevyklučuje a že půjde pouze o drobné změny, které nevyvolají potřebu nepřiměřeně zvýšených nákladů na straně nabyvatele licence a nezmění povahu díla.

Právo na autorskou korekturu souvisí s právem na autorský dohled, jež je podle § 11

⁷⁷ KRÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005. str. 168.

⁷⁸ Viz zákon č. 106/1923 Sb., o smlouvě nakladatelské.

⁷⁹ Díla slovesná, hudebně dramatická, hudební, výtvarná, fotografie či díla vyjádřená způsobem podobným fotografii – ustanovení § 56 odst. 1 AutZ.

⁸⁰ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 541.

⁸¹ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 547.

odst. 3 AutZ součástí osobnostních práv autora.

Pokud nabyvatel licence neumožní autorovi provedení autorské korektury, je autor oprávněn od smlouvy odstoupit, ovšem pouze za podmínky, že v důsledku neprovedení korektury by došlo k vydání díla způsobem snižujícím jeho hodnotu. Při odstoupení smlouva zaniká a strany se mezi sebou vypořádají podle obecných ustanovení o bezdůvodném obohacení dle § 457 občanského zákoníku.

Dalším specifikem nakladatelské smlouvy je stanovení zvláštního důvodu zániku licence. Pokud je rozsah licence omezen na určitý počet rozmnoženin a tyto rozmnoženiny byly rozebrány před uplynutím doby, na níž byla licence udělena, mají smluvní strany šest měsíců na kontraktaci zvýšení množstvího rozsahu licence, a to ode dne, kdy k tomu autor vyzval nabyvatele. Pokud tato šestiměsíční lhůta uplyne marně, licence *ex lege* zaniká (§ 56 odst. 5 AutZ).

Toto ustanovení chrání majetkové zájmy autora zejména vzhledem k tomu, že nakladatelskou smlouvou je často, jak zákon předpokládá, poskytnuta licence výhradní.

6. Zásady a náležitosti licenční smlouvy

6.1 Zásady licenční smlouvy

Právní zásady nebo též principy jsou obecná pravidla, která se vytvářela v běhu času a postupně formovala základy právního řádu. Právní principy prozařují celým právním řádem a mají významný vliv jak na tvorbu práva, tak na jeho následnou aplikaci a interpretaci.

Právní zásady jako zásady spravedlnosti mohou, ale nemusí být v právním řádu normativně vyjádřeny.

Některé právní zásady platí bezvýjimečně pro celý právní řád, jiné ovlivňují pouze systém práva soukromého nebo veřejného a v neposlední řadě rozpoznáváme též zásady oborové působící pouze v jednom právním odvětví.

Základní zásadou ovládající soukromé právo je zásada rovnosti subjektů ve smyslu vzájemně rovného hmotněprávního postavení. Na rozdíl od práva veřejného jsou si v soukromoprávních vztazích subjekty postaveny na roveň i tehdy, je-li jedním z nich stát.

Ze zásady rovnosti vyplývá povinnost státu svými předpisy zohlednit a korigovat faktickou, např. ekonomickou, nerovnost subjektů, vytvářet „vyrovňovací spravedlnost“⁸². To se projevuje principem ochrany slabší strany.

Autorský zákon považuje za „slabší stranu“ zásadně autora, jelikož od nabyvatele licence lze ve většině případů očekávat vyšší odbornost při sjednávání smlouvy⁸³, a proto obsahuje několik ustanovení, která favorizují jeho zájmy nad zájmy nabyvatele licence. Jde např. o § 46 odst. 2 AutZ, podle něhož autor nemůže poskytnout oprávnění k výkonu práva dílo užít způsobem, který není v době uzavření smlouvy ještě znám, odst. 3 téhož paragrafu, který ukládá nabyvateli povinnost užít licenci (není-li sjednáno jinak) nebo § 49 odst. 6 zaručující autorovi právo na přiměřenou dodatečnou odměnu, byla-li sjednaná pevná odměna tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k zisku

⁸² ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník I. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. str. 8.

⁸³ TELEEC, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 2, str. 30-31.

nabyvatele licence.

Se zásadou rovnosti subjektů úzce souvisí zásada autonomie vůle. V demokratické společnosti jsou to sami jedinci, kteří si určují obsah i rozsah smluvních závazků. Vůle jedince má být omezena jen tam, kde je to nezbytně nutné, a v míře co nejmenší.

Jedním z projevů autonomie vůle, relevantní pro naše téma, je autonomie smluvní, která znamená volnost v rozhodování, zda má být smlouva uzavřena, volnost ve výběru spolukontrahenta a také volnost při vytváření obsahu smlouvy.

S tím souvisí otázka kogentnosti a dispozitivnosti právních norem. Pro sféru soukromého práva jsou příznačné normy dispozitivní, jež umožňují subjektům volit a realizovat pro ně nejvýhodnější úpravu právního vztahu. Autorský zákon neobsahuje ustanovení výslovně vymezující, které normy jsou kogentní či dispozitivní (na rozdíl např. od obchodního zákoníku – viz § 263 odst. 2), je proto třeba subsidiárně aplikovat ustanovení občanského zákoníku, § 2 odst. 3, podle něhož si strany mohou vzájemná práva a povinnosti upravit dohodou odchylně od zákona, jestliže to zákon výslovně nezakazuje a jestliže z povahy ustanovení nevyplývá, že se od něj odchýlit nelze. V případě autorského zákona však zákonodárce ulehčil řešení tohoto problému tím, že většina dispozitivních norem výslovně stanoví možnost odchylného ujednání stran.

Ustanovení §§ 46 a násl. AutZ upravující licenční smlouvu jsou z velké části dispozitivní, zákon tak upouští od rigidnosti, kterou se vyznačoval ještě jeho předchůdce v 90. letech minulého století. Některá ustanovení jsou však kogentní a to hlavně ta, která chrání hospodářsky slabší stranu – autora (např. výše zmíněný § 46 odst. 2 nebo § 53 a § 54 AutZ).

Další zásadou ovládající soukromé právo, a tím pádem i institut licenční smlouvy, je zásada *pacta sunt servanda*, která někdy bývá považována na nejvyšší zásadu, od níž je odvozeno veškeré soukromé právo⁸⁴. Podle této zásady mají být všechny uzavřené smlouvy dodržovány a vyplývá z ní, že porušení smlouvy je porušením práva. Není však vyloučeno jednostranné odstoupení od smlouvy v případě, kdy tak stanoví zákon (v autorském zákonu např. §§ 53 a 54) nebo kdy možnost odstoupení od smlouvy vyplývá z dohody stran.

⁸⁴ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1995. str. 84.

Další soukromoprávní základy ovládající i institut licenční smlouvy jsou například ochrana dobré víry, zásada *neminem laedere* – nikomu neškodit, zásada dobrých mravů nebo zásada neformálnosti soukromoprávních projevů vůle, jež je však v některých případech prolomena, o čemž pojednává další podkapitola.

Mezi oborové zásady licenčního práva patří např. zásada jednotnosti typové licenční úpravy – současný autorský zákon na rozdíl od toho předcházejícího upravuje jen jeden druh typové licenční smlouvy, zásada úplatnosti licence, zásada povinného využití licence, zákaz změn licencovaného předmětu⁸⁵. Jak ale popisuje i tato práce, téměř z každé zásady existuje výjimka.

6.2 Formální náležitosti licenční smlouvy

Současná právní úprava licenční smlouvy (na rozdíl od té předchozí) vychází ze zásady bezformálnosti soukromoprávních úkonů. Tato zásada koresponduje se zásadou autonomie vůle subjektů – je čistě na jejich vůli a dohodě, zda svá ujednání vtělí do písemné formy, uzavřou smlouvu ústně nebo dokonce konkludentně. Na druhou stranu může být tato nově zavedená bezformálnost dvojsečným mečem a někteří teoretici ji vnímají jako trhlinu v hlavním účelu autorskoprávní úpravy – v ochraně autora⁸⁶ nebo jako zdroj zbytečných a komplikovaných sporů⁸⁷.

Zákon však stanoví z této bezformálnosti některé výjimky. V první řadě jde o případ udělení výhradní licence – podle § 46 odst. 4 AutZ musí mít smlouva, již je výhradní licence udělena, zásadně písemnou formu. Tato výjimka je dána z důvodu specifčnosti výhradní licence⁸⁸, slouží zejména k zachování právní jistoty ve smluvních vztazích a k ochraně dobré víry třetích osob.

Dále zákon stanoví povinnou písemnou formu pro smlouvy kolektivní a hromadné, jak již bylo řečeno výše. U smluv kolektivních můžeme požadavek písemnosti vysvětlit opět zvýšenou potřebou ochrany právní jistoty, jelikož z těchto smluv vznikají práva

⁸⁵ TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. 2. upravené vydání. Brno : DOPLNĚK, 2007. str. 123 – 125.

⁸⁶ NOVOTNÝ, Miroslav. *České autorské právo. Právo a podnikání*. 2002, roč. 11, č. 10, str. 3.

⁸⁷ VLČEK, Martin. *Licenční smlouva a software. Právní rádce*. 2002, roč. 10, č. 10, str. 8.

⁸⁸ Viz důvodová zpráva k ustanovení § 46 AutZ.

a povinnosti osobám, které nejsou stranami smlouvy⁸⁹. U smluv hromadných však takto logický důvod zřejmě nenalezneme.

Pokud zákon stanoví požadavek písemné formy, bude smlouva uzavřená jiným způsobem absolutně neplatná (§ 40 odst. 1 občanského zákoníku ve spojení s § 40a občanského zákoníku). Podle § 455 občanského zákoníku však případné přijaté plnění nebude bezdůvodným obohacením.

6.3 Obsahové náležitosti licenční smlouvy

Obsahem smlouvy je určení práv a povinností, které mají být obsahem právního vztahu, jenž smlouva zakládá⁹⁰. Samotný obsah tvoří různé složky, které můžeme dělit na složky podstatné (*essentialia negotii*), složky pravidelné (*naturalia negotii*) a složky nahodilé (*accidentalia negotii*).

Určení charakteru jednotlivých složek vyplývá většinou přímo ze zákona, v rámci smluvní autonomie si však smluvní strany mohou dohodnout, že konkrétní složka bude složkou podstatnou, i když by podle zákona nebyla.

6.3.1 Podstatné obsahové náležitosti licenční smlouvy

Podstatné náležitosti licenční smlouvy vyplývají z kogentního § 46 odst. 1 AutZ, avšak o jejich přesném určení nepadají v teorii úplná shoda. Někteří autoři, např. prof. Telec, považují za podstatné náležitosti licenční smlouvy určení způsobu užití díla, rozsahu užití díla a ujednání o licenční odměně, případně o bezúplatnosti licence⁹¹.

Jiní, např. JUDr. Tůma, považují za podstatné náležitosti určení díla, projev vůle poskytnout licenci a ujednání o licenční odměně⁹². JUDr. Chaloupková a JUDr. Holý rovněž uvádí, že ujednání o způsobu a rozsahu užití díla není obligatorní součástí smlouvy⁹³. Vyskytují se i názory, že pro licenční smlouvu je stanovena jediná povinnost

⁸⁹ TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. 2. upravené vydání. Brno : DOPLNĚK, 2007. str. 131.

⁹⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 1. 5. jubilejní aktualizované vydání*. Praha : Wolters Kluwer, 2009. str. 137.

⁹¹ TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. 2. upravené vydání. Brno : DOPLNĚK, 2007. str. 132-133.

⁹² TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. 27.

⁹³ CHALOUPKOVÁ, Helena; HOLÝ, Petr. *Autorský zákon. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 76.

– určit ve smlouvě licenční odměnu, popř. bezúplatnost užití díla⁹⁴.

Vzhledem k tomu, že teorie občanského práva považuje za podstatné náležitosti takové složky smlouvy, které jsou bezpodmínečně požadovány pro platnost právního úkonu⁹⁵, ztotožňuje se autorka práce nejvíce s vymezením Tůmovým. Případné neuvedení obsahu a rozsahu licence totiž nezpůsobí neplatnost smlouvy, protože § 50 AutZ stanovuje zákonné domněnky, které se v takovém případě uplatní.

O náležitém určení díla bylo pojednáno výše v kapitole Licenční smlouva jako právní vztah, podkapitola Předmět licenční smlouvy.

Pro projev vůle autora poskytnout licenci platí obecná ustanovení občanského práva, to znamená, že vůle musí být svobodná (nesmí existovat vnější rušivé vlivy – fyzické donucení a bezprávní výhrůžka), vážná (není např. projevená žertem či ve hře), musí být prostá omylu (a to omylu podstatného, který by způsobil relativní neplatnost právního úkonu – viz § 49a občanského zákoníku) i prostá tísně (v případě uzavření smlouvy v tísní za nápadně nevýhodných podmínek má účastník postižený tísní právo od smlouvy odstoupit - § 49 občanského zákoníku).

Další podstatnou náležitostí je ujednání o odměně, přičemž ujednáním o odměně může být i ujednání o bezúplatnosti licenční smlouvy. Odměna může být peněžitá i naturální, případně kombinovaná, může být dána pevnou částkou nebo podle výnosu jako podíl na obratu z užití díla.

Ujednání o licenční odměně může mít buď formu ujednání přesné výše odměny nebo alespoň ujednání o způsobu jejího určení (§ 49 odst. 1 AutZ), které však musí vykazovat kvalitu určitosti. Neobsahuje-li smlouva toto ujednání, je neplatná.

Z této neplatnosti však zákon stanoví dvě výjimky. Vyplývá-li konkludentně z jednání stran, že přestože nebyla sjednána výše odměny, bylo jejich vůlí uzavřít smlouvu úplatně, je nabyvatel licence povinen autorovi poskytnout odměnu obvyklou (§ 49 odst. 2 písm. a) AutZ). Obvyklá je taková odměna, která by byla poskytnutá ve stejném čase, při smluvních podmínkách obdobných s obsahem konkrétní smlouvy, pro využití stejného druhu díla. Jelikož stanovení „obvyklé odměny“ je postup značně složitý, je

⁹⁴ CHAIBIOVÁ, Andrea. Nová úprava autorských práv. *Právo a podnikání*. 2001, roč. 10, č. 5, str. 20.

⁹⁵ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 1*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009. str. 137.

tento způsob stanovení odměny spíše výjimečný⁹⁶.

Druhou výjimkou je případ, kdy si strany bezúplatnost výslovně sjednají (§ 49 odst. 2 písm. b) AutZ). Zde se úprava odlišuje od předchozího zákona č. 35/1965 Sb., podle kterého bylo právo na odměnu za tvůrčí práci absolutním právem, které náleželo autorovi za každé užití díla a jehož se autor nemohl vzdát⁹⁷.

Je-li odměna ve smlouvě ujednána, stanoví autorský zákon taxativní ukazatele, k nimž musí strany při jejím sjednání přihlídnout - strany musí brát na zřetel účel licence, způsob a okolnosti užití díla a územní, časový a množstevní rozsah licence (§ 49 odst. 7 AutZ). Toto ustanovení je vlastně státním zásahem do smluvní autonomie stran, může být ale ospravedlněno snahou zákonodárce chránit slabší stranu – autora, a snahou o nalezení měřítká přiměřenosti a smluvní spravedlnosti. Jde o konkretizaci zásady dobrých mravů ve smluvním právu. Nedodržení tohoto ustanovení však nemá vliv na platnost licenční smlouvy (bývá proto označováno za „*legislativní nonsens*“⁹⁸), může se však stát příčinou vzniku odpovědnosti za škodu.

V případě výnosové odměny uděluje zákon autorovi prostředky, díky nimž může kontrolovat, zda je odměna vykazována řádně. Nabyvatel licence je povinen zpřístupnit autorovi účetní či jinou dokumentaci, z níž je patrná výše výnosu, potažmo odměny. Poskytne-li nabyvatel autorovi informace, které označí jako důvěrné, nesmí je autor vyžradit třetí osobě ani jinak zneužít. Tím zákon současně poskytuje ochranu i nabyvateli licence (§ 49 odst. 4 AutZ).

Nabyvatel je taktéž povinen poskytovat autorovi pravidelná vyúčtování odměny a to v obdobích stanovených smlouvou, případně jednou ročně (§ 49 odst. 5 AutZ).

Podle důvodové zprávy k autorskému zákonu je preferováno stanovení výše odměny v závislosti na výnosu nabyvatele licence⁹⁹. V případě, že strany sjednají výši licenční odměny jiným způsobem, chrání zájmy autora tzv. bestsellerová doložka podle § 49 odst. 6 AutZ. Pokud je totiž sjednaná výše odměny tak nízká, že je ve zřejmém

⁹⁶ KRÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005. str. 160.

⁹⁷ Ustanovení §§ 12 a 13 zákona č. 35/1965, k tomu TELEČ, Ivo. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1997. str. 158 a KNAP, Karel. *Autorský zákon a související předpisy. Komentář*. 5. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha : Linde Praha a.s., 1996. str. 64.

⁹⁸ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. 49.

⁹⁹ Důvodová zpráva k ustanovení § 49 AutZ.

nepoměru k zisku z využití licence a k významu díla pro dosažení takového zisku, má autor právo na přiměřenou dodatečnou odměnu. Toto ustanovení je kogentní (možnost smluvního vyloučení dodatečné přiměřené odměny byla ze zákona odstraněna novelou č. 216/2006 Sb.) a při jeho aplikaci je nutno vždy posoudit i vlastní příspěvní nabyvatele licence ke komerčnímu úspěchu díla (např. velká reklamní kampaň pořádaná a financovaná nabyvatelem licence).

Ustanovení § 49 pod rubrikou *Odměna* v třetím odstavci upravuje institut přiměřené odměny autorovi za pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam. Toto ustanovení je povinnou transpozicí komunitárního práva¹⁰⁰. Autor je oprávněn požadovat přiměřenou odměnu nikoliv od výrobce záznamu, který je nabyvatelem licence, nýbrž od jakékoliv osoby, která bude originál nebo rozmnoženinu díla dál pronajímat, zpravidla na základě podlicence poskytnuté licenčním nabyvatelem. Nejedná se tedy, na rozdíl od práva na „běžnou“ licenční odměnu, o právo relativní povahy, nýbrž o právo absolutní povahy – s pronajímatelem totiž samotný autor ve smluvním vztahu není (není-li výrobce zároveň i v postavení pronajímatele), a proto je systematické zařazení tohoto ustanovení ne příliš vhodné¹⁰¹.

6.3.2 Pravidelné obsahové náležitosti licenční smlouvy

Pravidelné obsahové náležitosti jsou ty, které se ve smlouvách obvykle vyskytují, ale nejsou nezbytně nutné pro jejich platnost¹⁰².

V licenčních smlouvách jsou pravidelnými náležitostmi zejména způsob a rozsah užití díla, stanovení času, v němž má být započato užívání díla, ustanovení o součinnosti stran, ujednání vztahující se ke splatnosti licenční odměny, případně smluvení výhradnosti licence, práva sublicence či souhlas s postoupením licence.

Jednotlivé způsoby užití díla jsou demonstrativně vyjmenovány v § 12 AutZ, jedná se např. o rozmnožování díla, rozšiřování, pronájem, půjčování a vystavování rozmnoženiny či originálu díla nebo sdělování díla veřejnosti.

¹⁰⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/115/ES ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským.

¹⁰¹ KRÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005. str. 160.

¹⁰² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 1*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009. str. 138.

Co se týká licence a způsobu užití díla, může být udělena buď licence neomezená, ke všem způsobům užití, nebo licence omezená na jednotlivé způsoby užití. Není-li ve smlouvě dojednáno, zda se jedná o licenci omezenou či neomezenou co do způsobu užití díla, platí tzv. účelové omezení licence – má se za to, že licence je poskytnuta k takovým způsobům užití, jak je to nutné k dosažení účelu smlouvy (§ 50 odst. 2 AutZ). Účel smlouvy často nebývá v dané smlouvě výslovně vyjádřen, ze smlouvy však vyplývá a v případě sporů je nutné ho dokazovat. Každý licenční vztah má svůj účel, je vztahem kauzálním¹⁰³.

Dispozitivní ustanovení § 50 odst. 4 AutZ konkretizuje věcný rozsah licence k rozmnožování díla. Stanoví, že tato licence je co do druhu rozmnoženiny díla a co do způsobu rozmnožování díla neomezená. Strany však mohou smlouvou tuto licenci omezit, každý způsob zhotovení rozmnoženiny, který je možný technicky a hospodářsky samostatně a zřetelně oddělit, totiž lze považovat za formu užití díla (§ 12 odst. 4 písm. a) ve spojení s § 13 AutZ)¹⁰⁴.

Zákon pak dále v odst. 5 rozšiřuje rozsah licence k rozmnožování díla – stanoví, že zahrnuje i licenci k rozšiřování takto zhotovených rozmnoženin, což může být reziduem starší úpravy, kdy bylo rozmnožování díla a rozšiřování pořízených rozmnoženin považováno za jeden způsob užití. Toto ustanovení jako jedno z mála nechrání zájmy autora, slabší strany smluvního vztahu, ale ekonomické zájmy nabyvatele licence, jelikož hospodářské zhodnocení licence se logicky pojí až s následným rozšířením rozmnoženin. Toto ustanovení je ale taktéž dispozitivní a působí pouze tehdy, nesjednaly-li si strany mezi sebou jinak.

Další pravidelnou náležitostí licenčních smluv je stanovení rozsahu užití díla. Strany si mohou sjednat licenci neomezenou nebo omezenou, a to co do množství, místa nebo času užití díla.

Při ujednávání rozsahu užití díla musí brát strany v potaz povinnost nabyvatele licenci využít, která platí, nebyla-li stranami smluvně vyloučena. Pokud by totiž nabyvatel získal oprávnění k užití díla např. v celé Evropě, nabyt by také povinnost k témuž a v případě, že by toho nebyl schopen, dopustil by se porušení této povinnosti a nesl by

¹⁰³ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 520.

¹⁰⁴ Srovnej též TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 175 a str. 183.

patříčné následky podle obecných předpisů, včetně odpovědnosti za škodu (§ 420 a násl. občanského zákoníku nebo § 373 a násl. obchodního zákoníku).

Územní rozsah licence je dán vymezením oblasti, na níž nabyvatel smí (a případně musí) dílo užít. Může jít o území České republiky i menší celky, např. území obce, omezení však musí být fakticky možné¹⁰⁵. Licence může být udělena i pro území jiného státu, v takovém případě je však třeba mít na paměti princip teritoriality ovládající autorské právo a ošetřit i to, zda dané užití není v daném státě neoprávněné, tzn., zda konkrétní licenční smlouva vyhovuje též požadavkům právního řádu cizího státu¹⁰⁶.

Časový rozsah licence je doba trvání práva (či povinnosti) k užití díla. Tato doba je omezena zákonem stanoveným trváním majetkových práv (po dobu života autora a pak 70 let po jeho smrti - § 27 AutZ), jelikož s uplynutím doby trvání majetkových práv se dílo stává tzv. volným dílem, které může být kýmkoliv bez dalšího volně užito (§ 28 odst. 1 AutZ).

A konečně množství rozsah licence je počet jednotlivých užití díla, např. dovolený počet rozmnoženin, počet rozhlasových či televizních odvysílání atd.

Není-li rozsah licence dojednáán stranami, platí opět účelové omezení licence, jak bylo popsáno výše.

Pokud však smlouva rozsah užití nestanoví a vodítkem nemůže být ani účel smlouvy, zavádí § 50 odst. 3 AutZ vyvratitelnou domněnku omezeného rozsahu užití díla, která opět favorizuje autora jako slabší stranu a je založena na obvyklosti rozsahu užití.

Tato domněnka stanovuje, že územní rozsah licence je omezen na Českou republiku, časový rozsah na dobu obvyklou, nikoli však delší než jeden rok a množství obvyklé u daného druhu díla a způsobu užití.

Licenční smlouvy dále často obsahují ujednání o součinnosti stran, ve kterých jsou konkretizovány další závazky mimo základních práv a povinností z licenční smlouvy. Autor na sebe může vzít závazek k součinnosti spočívající např. v povinnosti k autogramiádě nebo k jiné propagaci díla.

¹⁰⁵ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. 29.

¹⁰⁶ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 521.

6.3.3 Nahodilé obsahové náležitosti licenční smlouvy

Nahodilé neboli vedlejší obsahové náležitosti jsou ty, které se ve smlouvách objevují jen případ od případu¹⁰⁷.

Může se jednat o podmínky, zajištění závazku, o možnosti ukončit smlouvu apod.

6.4 Kontraktace licenční smlouvy a odchylky od obecných ustanovení

Závěrem této kapitoly učiní autorka krátký exkurz ke způsobu sjednávání licenčních smluv.

Jelikož pro autorské právo se podpůrně uplatní ustanovení občanského práva, i pro tuto oblast platí obecná ustanovení §§ 43 a násl. občanského zákoníku. Zároveň však autorský zákon v § 46 odst. 5 a 6 obsahuje speciální úpravu pro ofertu a akceptaci při sjednávání licenční smlouvy, která byla do AutZ vložena zákonem č. 216/2006 Sb., a která vychází ze „specifického prostředí internetu“¹⁰⁸, na němž ve velké míře probíhá obchod s autorskými díly.

Podle § 43a občanského zákoníku musí návrh na uzavření smlouvy směřovat vůči jedné nebo více určitým osobám, musí být dostatečně určitý (tzn., musí obsahovat alespoň podstatné náležitosti navrhované smlouvy¹⁰⁹) a musí z něj vyplývat vůle navrhovatele být jím v případě přijetí vázán. Pokud by návrh nebyl určen konkrétní osobě či osobám, nejednalo by se o návrh podle § 43a, ale o výzvu k podávání návrhu na uzavření smlouvy. Proto návrhem k uzavření smlouvy podle občanského zákoníku není např. inzerát či reklama.

Oproti tomu speciální úprava § 46 odst. 5 AutZ stanoví, že návrhem na uzavření smlouvy je i ten projev vůle, který směřuje vůči neurčitému okruhu osob. Jde tedy o významnou odchylku, která zohledňuje zvláštní povahu autorského díla, zvláště jeho potenciální všudypřítomnost, která vyžaduje i všudypřítomnost uzavírání licenčních smluv¹¹⁰. Praktičnost tohoto ustanovení vyvstává v případě sjednávání smluv on-line

¹⁰⁷ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné I.* 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009. str. 138.

¹⁰⁸ Z důvodové zprávy k novele aut. zákona č. 216/2006, k bodu 40 - § 46 odst. 5 a 6.

¹⁰⁹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník I. Komentář.* 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. str. 373.

¹¹⁰ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář.* 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 492.

zejména při licencování počítačových programů.

Ve stejném duchu se nese i ustanovení § 46 odst. 6 AutZ, podle kterého, s přihlédnutím k obsahu návrhu, praxi mezi stranami nebo ke zvyklostem, může osoba, které byl návrh určen, vyjádřit svůj souhlas s uzavřením smlouvy provedením určitého úkonu bez vyznění navrhovatele zejména tím, že poskytne nebo přijme plnění. Přijetí návrhu je účinné v okamžiku učinění úkonu.

Tato úprava je opět úpravou speciální, a to k § 45 občanského zákoníku, který říká, že projev vůle působí vůči nepřítomné osobě od okamžiku, kdy jí dojde, tzn. od chvíle, kdy adresát nabyde konkrétní možnosti seznámit se s jeho obsahem¹¹¹.

V praxi se může jednat o konkludentní akceptaci formou „kliknutí“ na tlačítko potvrzující obsah licenční smlouvy, porušení obalu rozmnoženiny, zaslání úplaty a pod¹¹². Tyto způsoby byly jako „akceptace“ autory či poskytovateli softwaru stanovovány už dříve¹¹³, ale až novela č. 216/2006 Sb. uvedla tuto praxi do souladu se zákonem.

¹¹¹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník I. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. str. 381.

¹¹² TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 492.

¹¹³ VLČEK, Martin. Licenční smlouva a software. *Právní rádce*. 2002, roč. 10, č. 10, str. 10.

7. Dispozice s licenci

Autorskoprávní licence má majetkovou povahu a může být předmětem soukromoprávních vztahů, autorský zákon proto v § 48 upravuje nakládání s licenci ze strany jejího nabyvatele, nikoliv autora. Toto dispoziční oprávnění nabyvatele licence může být přínosem pro autora i pro dílo samé, protože samotný nabyvatel někdy není technicky schopen zajistit hospodářské využití díla všemi možnými způsoby.

Současně však nesmí být opomenuta osobností složka autorského práva a přirozená sepnutost autora s jeho dílem. Ta se projevuje tím, že dispozice s poskytnutou licenci je podmíněna souhlasem autora, přičemž jedinou výjimkou z této zásady je převod licence při prodeji podniku.

Autorský zákon upravuje dva způsoby nakládání s licenci – poskytnutí podlicence a postoupení licence, v zásadě si však lze představit i jiné způsoby dispozice, např. zastavení licence¹¹⁴.

7.1 Podlicence

Poskytnutí podlicence je upraveno v prvním odstavci § 48 AutZ. Nabyvatel licence při něm sám konstituuje nové právo k užití předmětu licence, které nadále existuje společně s původním autorovým právem dílo užit i vedle licence poskytnuté původnímu nabyvateli. Stranami původní licenční smlouvy zůstávají autor a nabyvatel licence.

Podlicence může být poskytnuta zásadně na základě podlicenční smlouvy, pro niž podle § 57 AutZ platí obdobně ustanovení o licenční smlouvě (§ 46 až 56 AutZ).

Formou podlicence mohou být poskytnuta všechna licenční oprávnění nebo jen některá z nich, vždy však platí zásada *Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*, neboli nikdo nemůže převést na jiného více práv, než sám má.

Jak již bylo zmíněno výše, nabyvatel licence může podlicenci poskytnout pouze se souhlasem autora. Zákon stanovuje, že svolení má být sjednáno ve smlouvě (literatura však nevyklučuje ani udělení souhlasu formou jednostranného prohlášení autora¹¹⁵), přičemž může jít jak o původní licenční smlouvu, tak o smlouvu samostatnou. Forma smlouvy stanovená není, opět je však vhodné v zájmu zachování právní jistoty

¹¹⁴ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 502.

¹¹⁵ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 503.

vyhotovit smlouvu písemně.

Protože poskytnutí podlicence je dalším užitím díla, platí předpoklad úplatnosti smlouvy, již byl poskytnut souhlas autora s udělením podlicence. To znamená, že v případě samostatné smlouvy obsahující souhlas autora platí přiměřeně ustanovení § 49 AutZ a v případě, že je souhlas zahrnut v původní licenční smlouvě, má tento fakt ovlivňovat výši autorské odměny¹¹⁶.

Bez souhlasu autora by poskytnutí podlicence bylo absolutně neplatným úkonem, a to pro rozpor se zákonem (§ 39 občanského zákoníku).

I pro podlicenci platí povinnost nabyvatele ji využít, není-li mezi poskytovatelem podlicence (tj. nabyvatelem licence) a nabyvatelem podlicence sjednáno jinak. Za využití licence však autorovi vždy odpovídá licenční nabyvatel¹¹⁷ a jemu také svědčí právo na odstoupení od podlicenční smlouvy podle § 53 AutZ.

Podlicence může být poskytnuta jako výhradní nebo jako nevýhradní, ovšem výhradní podlicenci je oprávněn poskytnout pouze nabyvatel licence, která je sama výhradní (opět je uplatněna zásada *nemo plus iuris...*).

Nabyvatel výhradní podlicence získává oprávnění domáhat se některých nároků při obraně svého výhradního práva, jak to stanoví § 41 AutZ. Aktivní legitimace nabyvatele výhradní podlicence je dána samotným účelem tohoto ustanovení, který spočívá v možnosti ochrany výhradních práv bez součinnosti autora.

V praxi může dojít k tzv. řetězení podlicencí, kdy podlicenční nabyvatel dále poskytuje podlicence třetím osobám. Řetězení je však podmíněno souhlasem všech předchozích poskytovatelů licence a zásada *nemo plus iuris* se uplatní i v této situaci.

7.2 Postoupení licence

Odstavec druhý § 48 AutZ upravuje institut postoupení licence. V zásadě se jedná o cessi práv, při níž dochází ke změně v osobě nabyvatele licence – ke změně původní licenční smlouvy. Platí zde však podobná pravidla jako při udělení podlicence.

Licence může být postoupena jak zcela, tak z části, a to na základě postupní smlouvy, která však není autorským zákonem upravena.

¹¹⁶ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 503.

¹¹⁷ TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. 43.

K postoupení licence může dojít zásadně jen se souhlasem autora, jenž musí mít písemnou formu, a to i v případě, kdy sama licenční smlouva byla neformální. Souhlas opět může být obsažen jak v původní licenční smlouvě (byla-li vyhotovena v písemné formě), tak ve smlouvě nové, samostatně stojící.

Někteří autoři však zpochybňují platnost generálního souhlasu s postoupením práv sjednaného předem, jelikož účelem autorskoprávní úpravy je ochrana autora jako slabší strany a předchozí generální souhlas s postoupením práv podle nich hraničí se vzdáním se práv, jež v budoucnu teprve vzniknou¹¹⁸.

Souhlasu autora je třeba i při postoupení licence z důvodu výkonu rozhodnutí či konkurzu, zde však existuje výjimka, o níž bude referováno níže.

I přes předchozí souhlas autora je nabyvateli licence zákonem uložena informační povinnost – bez zbytečného odkladu je povinen informovat autora o postoupení licence a o osobě postupníka.

V případě postoupení licence bez souhlasu autora je právní úkon postoupení absolutně neplatný, ovšem případné porušení informační povinnosti touto sankcí postiženo není (není však vyloučeno sjednání sankce ve smlouvě).

Dispozitivní výjimka z požadavku souhlasu s postoupením licence je stanovena v § 48 odst. 3 AutZ. Toto ustanovení říká, že při prodeji podniku nebo jeho organizační složky se k přechodu licence souhlas autora nevyžaduje.

Podnik je obchodněprávní teorií považován za hromadnou věc, soubor hmotných, osobních a nehmotných složek podnikání, náleží k němu věci, práva a jiné majetkové hodnoty patřící podnikateli a sloužící k provozování podniku nebo ty, jež vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit (§ 5 odst. 1 obchodního zákoníku). Smlouvu o prodeji podniku upravuje obchodní zákoník v §§ 476 a násl. a jejím specifikem je, že se jedná o komplexní převod celého podniku, věci hromadné, včetně všech práv a povinností spojených s jeho provozem.

Podle § 479 obchodního zákoníku práva z průmyslového a jiného duševního vlastnictví, jež se týkají podnikatelské činnosti prodáváného podniku, přecházejí na kupujícího

¹¹⁸ JANSÁ, Lukáš; OTEVŘEL, Petr. Právní aspekty tvorby software. *Právní rozhledy*. 2006, roč. 14, č. 13, str. 465.

v plném rozsahu vyjma těch, jež jsou nepřevoditelná ze zákona (např. osobnostní práva autorská) nebo podle smlouvy. S touto úpravou tedy koresponduje i ustanovení autorského zákona, které říká, že není-li sjednáno jinak, licence bez dalšího sleduje právní osud podniku.

Totéž zřejmě platí i při exekuci na podnik nebo při prodeji podniku v konkurzu¹¹⁹ - viz ustanovení § 338zk odst. 1 písm. b) OSŘ.

¹¹⁹ TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 505; TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. 2. upravené vydání. Brno : DOPLNĚK, 2007. str. 148, TELEC, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 2, str. 32.

8. Zánik právního vztahu z licenční smlouvy

K zániku právního vztahu dochází tak, že k původní právní skutečnosti, v našem případě smlouvě, přistupuje nová právní skutečnost, která ji zbavuje právních účinků¹²⁰. Touto novou právní skutečností může být jednostranný (např. odstoupení) či dvostranný (např. dohoda) právní úkon, událost (např. uplynutí doby) či spojení úkonu a události (prekluze).

Pro právní vztah z licenční smlouvy se uplatní obecná ustanovení občanského zákoníku, který stanovuje důvody zániku v §§ 559 a násl., případně obchodního zákoníku, podle §§ 324 a násl. Ze způsobů zániku závazkových vztahů podle občanského zákoníku se však podle převažujících názorů pro licenční smlouvu neuplatní ustanovení o výpovědi podle § 582, jelikož vypovězena může být pouze smlouva uzavřená na dobu neurčitou a doba trvání licenční smlouvy je vždy omezená na dobu trvání majetkových práv k dílu (§ 27 AutZ), tím pádem je vždy smlouvou uzavřenou na dobu určitou (i přesto, že se objektivně neví, kdy skončí, je jisté, že skončí¹²¹). Toto tvrzení můžeme označit za většinové, nejde však o absolutně přijímaný závěr.

Mimo to obsahuje autorský zákon speciální úpravu pro jednostranné odstoupení od smlouvy. Jedná se o odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele (§ 53 AutZ) a odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora (§ 54 AutZ), přičemž v obou případech náleží právo odstoupit poskytovateli licence a je dalším projevem zásady ochrany slabší strany v zákoně.

Dále autorský zákon stanoví zvláštní úpravu zániku licenčního vztahu v případě smrti fyzické osoby nebo zániku právnické osoby (§ 55 AutZ).

8.1 Odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele

První zvláštní důvod pro odstoupení od smlouvy je upraven v § 53 AutZ. Autor může od smlouvy odstoupit, udělil-li nabyvateli výhradní licenci, která není vůbec nebo alespoň

¹²⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009. str. 131.

¹²¹ Jedná se o výklad doktrinální vycházející z analogického uplatnění judikatury týkající se nájemní smlouvy – např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2005, sp. zn. 31 Cdo 513/2003 – podrobněji TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007. str. 57.

dostatečně využita a byly-li tím nepříznivě dotčeny oprávněné zájmy autora. Autor je oprávněn od smlouvy odstoupit bez ohledu na to, zda byla výhradní licence sjednána jako zavazující či pouze opravňující, ovšem v případě licence zavazující může při odstoupení postupovat i podle obecných ustanovení o odstoupení pro prodlení (§§ 516 a násl. občanského zákoníku nebo §§ 345 a násl. obchodního zákoníku).

Vzhledem k obecným ustanovením o právních úkonech vyžaduje odstoupení od smlouvy písemnou formu – podle § 46 odst. 4 AutZ musí mít smlouva o udělení výhradní licence písemnou formu a podle § 40 odst. 2 občanského zákoníku může být písemně uzavřená dohoda rušena či měněna opět jen písemně.

Autor je oprávněn postupovat podle ustanovení § 53 AutZ pouze v případě výhradní licence, a to proto, že účelem ustanovení je ochrana autorova práva na využití a zhodnocení díla, jež může být výrazně ohroženo zvláště v případě výhradní licence.

Další podmínkou odstoupení je existence značně nepříznivých důsledků pro oprávněné zájmy autora, které mají původ právě v nečinnosti nabyvatele licence. Autorova újma tedy musí dosahovat určité intenzity a zároveň je třeba posoudit, zda nečinnost nabyvatele nebyla způsobena okolnostmi převážně spočívajícími na straně autora, zejména neposkytnutím součinnosti. Tyto přísné požadavky způsobují, že oprávněné odstoupení od smlouvy podle § 53 AutZ není velmi častým jevem¹²².

Na druhou stranu není podstatné, zda byla nečinnost nabyvatele licence zaviněná či nikoliv.

Odstoupení od smlouvy musí předcházet výzva nabyvateli licence k využití licence a to v přiměřené lhůtě od dojití výzvy. Autor musí nabyvatele v této výzvě taktéž upozornit právě na možné odstoupení od smlouvy, pokud svou nečinnost neodstraní (§ 53 odst 2 AutZ). Přiměřenost lhůty je dána hlavně podle náročnosti činnosti, k níž je nabyvatel vyzýván.

Bez výzvy může autor odstoupit, pokud využití nabyvatelem není možné nebo když nabyvatel prohlásí, že licenci nevyužije. Pokud by však autor odstoupil bez předchozí výzvy bez jednoho z těchto důvodů, bylo by toto odstoupení absolutně neplatné.

¹²² CHALOUPKOVÁ, Helena; HOLÝ, Petr. *Autorský zákon. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 84.

Zákon v odstavci třetím § 53 stanoví obecnou lhůtu dostatečnou k využití licence nabyvatelem, během níž autor nemůže uplatnit právo na odstoupení od smlouvy a nemůže ani učinit výzvu k využití licence. Je to lhůta dvou let od poskytnutí licence, případně od odevzdání díla, s modifikací pro díla, jež jsou příspěvky do periodického tisku. Zde je vzhledem k jejich povaze lhůta kratší. Lhůty jsou však stanoveny dispozitivně a strany tak mohou sjednat lhůty, které vyhovují jejich vlastním požadavkům. Sjednané lhůty mohou být kratší i delší, není však přípustné sjednat lhůtu tak dlouhou, že by odstoupení autora fakticky znemožnila. Takové ustanovení by obcházelo zákon a bylo by tím pádem neplatné (viz § 39 AutZ)¹²³.

Odstavec 4 § 53 AutZ stanoví odchylku od obecné úpravy občanského práva. Na rozdíl od běžného odstoupení se závazkový vztah ruší dnem doručení odstoupení nabyvateli, tedy *ex nunc*.

Odstoupení od smlouvy je pro autora spojené s nebezpečím, že se na něm nabyvatel licence bude domáhat náhrady škody. Ustanovení § 53 odst. 5 proto požaduje, aby nabyvatel licence vedle běžných předpokladů vzniku nároku na náhradu škody prokázal i důvody zvláštního zřetele hodné pro náhradu škody. Těmito důvody jsou zvláště ty, pro něž nabyvatel licenci dostatečně nevyužil. Prokázání oprávněnosti nároku na náhradu škody je tak oproti obecné úpravě podle §§ 420 a násl. občanského zákoníku autorským zákonem ztíženo.

V případě úspěšného odstoupení autora obsahují odst. 6 a 7 § 53 AutZ speciální úpravu pro vrácení bezdůvodného obohacení. Tak v případě, kdy licence nebyla nabyvatelem vůbec využita, je autor povinen vrátit nabyvateli licence licenční odměnu v plné výši. Došlo-li k částečnému využití licence, které však bylo nedostatečné a založilo tak důvod pro odstoupení od smlouvy, je autor povinen navrátit poměrnou část licenční odměny.

Pokud však byla licence sjednána jako zavazující a nabyvatel tak měl povinnost využít licenci, autorův nárok na licenční odměnu zůstává zachován. V případě, že licenční smlouva stanovila odměnu jako výnosovou, vzniká autorovi nárok na odměnu ve výši, v jaké by mu vznikl, kdyby nabyvatel licenci před odstoupením dostatečně využil. Tyto nároky v případě zavazující licence mají vůči nabyvateli licence sankční povahu.

¹²³ KRÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005. str. 166.

8.2 Odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora

Právo na odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora souvisí s osobnostními právy a s osobní povahou vztahu autora k jeho dílu. Z tohoto důvodu náleží toto právo jen a pouze autorovi, pokud je poskytovatelem licence jiná osoba (dědic, zaměstnavatel atd.), nemůže ustanovení § 54 AutZ využít.

Autor může od licenční smlouvy odstoupit, jestliže dílo, jež je jejím předmětem, nebylo doposud zveřejněno. Podle § 4 odst. 1 AutZ je zveřejněním díla jeho první oprávněné veřejné přednesení, provedení, předvedení, vystavení, vydání či jiné zpřístupnění veřejnosti, objektivně vzato je to tedy první zpřístupnění díla veřejnosti. Z logiky věci vyplývá, že autor nemůže odstoupit od smlouvy, jejímž předmětem je dílo, které už bylo zveřejněno.

Dalšími předpoklady uplatnění § 54 AutZ je změna přesvědčení autora a vznik značně nepříznivé újmy jeho oprávněným osobním zájmům.

Důvodem odstoupení od smlouvy je fakt, že nezveřejněné dílo již neodpovídá autorově přesvědčení. Pojem přesvědčení chápeme jako vnitřní vztah autora k dílu, jeho hodnotový postoj k němu, který se, ať už z uměleckých, vědeckých či osobních (např. náboženských) pohnutek, může měnit v čase. Pro některá díla je však už z jejich podstaty změna autorova postoje k nim vyloučena a tak podle § 66 odst. 7 AutZ se ustanovení § 54 nepoužijí na počítačové programy.

Při posouzení oprávněnosti odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora se samotná změna přesvědčení nedokazuje, uplatňuje se subjektivní hledisko¹²⁴.

Kumulativně musí být splněna podmínka vzniku značně nepříznivé újmy oprávněným osobním zájmům autora. Ta už dokázána být musí, přičemž se může jednat např. o újmu na cti, pověsti či dobrém jménu autora, nikoliv o újmu v jeho majetkové sféře.

Odstoupení je třeba učinit písemně a na rozdíl od odstoupení podle § 53 AutZ není třeba učinění výzvy ani splnění žádné lhůty. I zde ovšem platí odchylka od norem občanského práva a licenční smlouva se ruší *ex nunc*, dnem doručení odstoupení nabyvateli licence.

Nabyvateli licence zákon poskytuje určitou formu ochrany ve druhém odstavci § 54. Autor je povinen nahradit mu škodu, jež mu vznikla v souvislosti s odstoupením licence a to bez dalších podmínek, na rozdíl od případu, kdy autor odstupuje z důvodu nečinnosti nabyvatele. To je v souladu s požadavkem spravedlivého vypořádání, jelikož

¹²⁴ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 534.

autor od smlouvy odstupuje bez toho, že by nabyvatel licence porušil jakoukoliv povinnost¹²⁵.

S tímto požadavkem souvisí i ustanovení odstavce 3, který stanoví, že pokud se autor znovu rozhodne užít dílo, musí licenci přednostně nabídnout původnímu nabyvateli licence, za podmínek srovnatelných s těmi, jež byly mezi nimi původně sjednány. Toto ustanovení má též zabránit spekulativnímu využití práva na odstoupení¹²⁶.

Poslední ustanovení týkající se odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora odkazuje k obdobnému použití ustanovení sedmého odstavce § 53 AutZ. Byla-li licenční smlouva sjednána jako zavazující a byl-li nabyvatel v době odstoupení autora v prodlení s plněním povinnosti dílo užít, zůstává autorovi zachován nárok na licenční odměnu, a to v plné výši, případně ve výši vypočtené podle věty za středníkem § 53 odst. 7 AutZ.

8.3 Zánik licence

Autorský zákon v § 55 obsahuje dispozitivní ustanovení o osudu licence po smrti či zániku nabyvatele.

Je-li nabyvatelem licence fyzická osoba, přecházejí práva a povinnosti z licenční smlouvy na její dědice, dospělé nároky ze smlouvy se tedy prakticky stávají předmětem dědictví a je o nich rozhodnuto v rámci dědického řízení. Na tomto místě došlo ke změně zákona, jelikož předchozí právní úprava spojovala smrt nabyvatele – fyzické osoby se zánikem licence a tím pádem konsolidací práva autora do původní podoby. Změna byla provedena zákonem č. 216/2006 Sb. a důvodová zpráva ji odůvodňuje jako „vhodnější legislativní vyjádření“¹²⁷.

Pokud je nabyvatelem licence právnická osoba, práva a povinnosti rovněž přecházejí na jejího právního nástupce, což je vcelku jednoduché v případě zrušení právnické osoby bez likvidace, kdy všechna její práva a povinnosti přecházejí plynule na právního nástupce. Pokud je však společnost zrušena s likvidací a proto právního nástupce nemá, může být licence postoupena na základě právního úkonu likvidátora za podmínek § 48

¹²⁵ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 535.

¹²⁶ KRÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005. str. 167.

¹²⁷ Z důvodové zprávy k novele č. 216/2006 Sb., k bodu 45 a 46 - § 55.

odst. 2 AutZ¹²⁸.

Podle ustanovení § 55 však může licenční smlouva přechod práv a povinností na právního zástupce vyloučit a licence tak může smrtí nabyvatele zaniknout.

V případě smrti poskytovatele licence platí § 579 občanského zákoníku – licenční smlouva zanikne pouze v případě, kdy plnění mělo být provedeno osobně dlužníkem – poskytovatelem licence. Takto zanikne např. licenční smlouva k dílu – obrazu od konkrétního malíře, jenž má být namalován teprve v budoucnosti, pokud malíř ještě před splněním závazku zemře.

¹²⁸ TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 537.

9. Smlouva o dílo a její vztah k licenční smlouvě

Poměrně častou praxí, zvláště v oblasti reklamy, architektury či užitého umění, je zhotovení díla na objednávku. Autorský zákon pro tyto případy neobsahuje speciální ustanovení o typové smlouvě o vytvoření autorského díla, vztah stran se proto řídí obecnými ustanoveními občanského zákoníku (§§ 631 a násl.), případně ustanoveními zákoníku obchodního (§§ 536 a násl.). Může tomu tak být proto, že pojem díla podle obecné úpravy je velmi široký, dílo spočívá v určitém hmotně zachyceném výsledku fyzické nebo také duševní činnosti¹²⁹.

Smlouvou o dílo se zhotovitel díla zavazuje objednateli, že dílo provede za sjednanou cenu a na své nebezpečí. Podstatnými náležitostmi podle občanského zákoníku je tedy určení díla, úplatnost smlouvy a provedení díla na nebezpečí zhotovitele¹³⁰. Ostatní náležitosti mohou být sjednány stranami ve smlouvě, případně dojde k uplatnění dispozitivních ustanovení občanského či obchodního zákoníku. Jde např. o splatnost odměny, vyplacení zálohy na odměnu, sjednání lhůty pro vytvoření díla. Pro nároky z vad díla se uplatní ustanovení §§ 645 a násl. občanského zákoníku nebo §§ 560 a násl. obchodního zákoníku.

Zvláštností právního vztahu ze smlouvy o dílo, jejímž předmětem je zhotovení díla podle autorského zákona, je fakt, že autorův – zhotovitelův závazek je závazkem osobním, nepřevoditelným, a autorovou smrtí zaniká. Vytvoření díla je pevně spjato s osobou konkrétního autora a souvisí s jeho jedinečnou osobností. Z tohoto důvodu je také závazek autora nevynutitelný (což však nevylučuje případné právní následky prodlení autora – dlužníka)¹³¹.

V případě smlouvy, jejímž předmětem je zhotovení autorského díla rozlišuje teorie dva vzájemně závislé právní vztahy. Právní vztah z vytvoření díla, jenž se řídí obecnou úpravou občanského či obchodního zákoníku, a vztah z užití díla, jenž je upraven normami autorského zákona¹³².

Autorský zákon v ustanovení § 61 obsahuje omezení majetkového práva autora dílo

¹²⁹ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník II. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008. str. 1804.

¹³⁰ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009. str. 189.

¹³¹ TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 487.

¹³² TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 578.

užít, a to ve prospěch objednatele díla. Můžeme konstatovat, že „[o]bjednateli tak přímo ze smlouvy o dílo vzniká právo užívat předmět díla k účelu vyplývajícimu ze smlouvy o dílo, aniž by k takovému užití bylo potřeba uzavírat zvláštní smlouvu“¹³³. Toto ustanovení považují někteří autoři za jednu ze zákonných licencí¹³⁴, zatímco jiní za tzv. kvazilicenci¹³⁵, která se od zákonné licence liší tím, že autor není na svých právech omezen ve veřejném zájmu, omezení je relativní povahy, protože vyplývá ze závazku mezi autorem a třetí osobou, a jeho účelem je ochrana majetkových zájmů této osoby¹³⁶. V každém případě však platí, že toto omezení autorových majetkových práv je ospravedlněno v první řadě tím, že dílo vzniká na objednávku a hlavně na náklady jiné osoby, jejíž hospodářská investice je tímto způsobem chráněna¹³⁷.

Objednatel tedy může bez dalšího dílo užít v rozsahu účelu vyplývajícimu ze smlouvy. Účel smlouvy jako takový není podstatnou náležitostí smlouvy o dílo a nemusí tedy být vždy ve smlouvě sjednán, pro právní jistotu smluvních stran je však více než žádoucí, aby byl účel ve smlouvě vyjádřen či aby z ní alespoň jednoznačně vyplýval.

Objednatel na základě § 61 AutZ přebírá pouze právo, nikoliv povinnost dílo užít a ze zákona se nejedná o licenci výhradní. Může tak však být sjednáno ve smlouvě, je-li to vůlí stran.

V případě, že by si objednatel přál dílo užít nad rámec účelu smlouvy, je třeba uzavřít smlouvu licenční. V praxi často dochází k uzavírání smluv smíšených, zahrnujících jak práva a povinnosti stran ze smlouvy o dílo, tak i ustanovení licenční smlouvy o užití díla. V takovém případě by měla výše sjednané odměny odpovídat souhrnu odměny za vytvoření díla (ceny díla) a úplaty za jeho užití (licenční odměny).

Další omezení obsahuje ustanovení druhého odstavce § 61 AutZ. Jak bylo řečeno výše, objednatel ze zákona nenabývá výhradní licenci, přesto však je autorovo oprávnění dílo užít či nechat užít zákonem omezeno. Autor totiž smí dílo vytvořené na objednávku užít nebo poskytnout licenci jinému, pouze není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy objednatele, není-li sjednáno jinak. Pojem oprávněné zájmy objednatele zákon

¹³³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 2008, sp. zn. 28 Cdo 828/2008.

¹³⁴ KRÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005. str. 182.

¹³⁵ TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 578.

¹³⁶ TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 556.

¹³⁷ TELEČEK, Ivo. Zakázková díla architektonická. *Právní rozhledy*. 2010, roč. 18, č. 19, s. 681.

nedefinuje, jedná se patrně zejména o soutěžní zájmy objednatele¹³⁸.

Ustanovení odst. 1 a 2 § 61 AutZ platí i pro díla soutěžní, což jsou díla vytvořená autorem jako soutěžícím ve veřejné soutěži.

Tato ustanovení mohou být použita pouze tehdy, uzavírá-li smlouvu přímo autor jako zhotovitel¹³⁹.

Naopak se tato ustanovení nepoužijí pro počítačové programy a databáze a kartografická díla, která nejsou díly kolektivními, ta jsou považována za díla zaměstnanecká, i když byla vytvořena na objednávku (§ 58 odst. 7 AutZ).

Obdobně tak kolektivní díla se považují za díla zaměstnanecká, přestože byla vytvořena na objednávku (§ 59 odst. 2 AutZ).

¹³⁸ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. str. 581.

¹³⁹ KRŮŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005. str. 182.

10. Úprava v novém občanském zákoníku¹⁴⁰

Současný občanský zákoník je legislativním dílem, jež vzniklo v 60. letech 20. století a vychází tedy z tehdejších poměrů a názorů na soukromé právo. Od doby svého vzniku byl mnohokrát novelizován, přičemž nejrozsáhlejších úprav se dočkal se změnou společenských poměrů po roce 1989. Vážné zásahy do původní koncepce způsobily roztržitost zákoníku a také roztržitost celého soukromého práva do několika zákonů.

Snahy o nápravu tohoto stavu započaly už před rokem 1993 po zásadní novele zákonem č. 509/1991 Sb. V současné době (od roku 2000) probíhá již několikátý pokus o vytvoření nového občanského zákoníku, který se zatím zdá být pokusem nejúspěšnějším.

Pod vedením prof. Dr. JUDr. Eliáše byl připraven návrh občanského zákoníku čítající 3046 paragrafů rozdělených do pěti částí – Obecná část, Rodinné právo, Absolutní majetková práva, Relativní majetková práva a Ustanovení společná, přechodná a závěrečná. Návrh spojuje do jednoho kodexu ustanovení prozatím roztržitěná do několika zákonů, mimo jiné i úpravu licenční smlouvy, dnes obsaženou v autorském zákoně.

Návrh nového občanského zákoníku obsahuje obecná ustanovení o licenční smlouvě (§§ 2332 – 2344), čímž spojuje úpravu obchodního zákoníku pro předměty průmyslového vlastnictví s úpravou autorského zákona pro díla autorská. V §§ 2345 a násl. jsou upravena zvláštní ustanovení pro licenční smlouvu k předmětům chráněným autorským zákonem, čímž respektuje jejich odlišnost od předmětů průmyslového vlastnictví. Navržená právní úprava v podstatě přebírá platnou právní úpravu, aniž by ji podstatně měnila¹⁴¹.

Nedostatkem návrhu je však to, že v oblasti licenční smlouvy se vytváří duplicita právní úpravy – v části páté nazvané Ustanovení společná, přechodná a závěrečná není obsaženo ustanovení, které by současnou úpravu licenční smlouvy v autorském zákoně

¹⁴⁰ Obecně informace dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/uvodni-stranka.html>, sněmovní tisk novely dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0> [cit. 9. 11. 2011].

¹⁴¹ Důvodová zpráva k návrhu občanského zákoníku, K § 2332 až 2363.

zrušovalo¹⁴².

Změnou na první pohled spíše teoretickoprávní je ustanovení § 482 návrhu, které v druhém odstavci obsahuje novou definici věci. Podle tohoto ustanovení je věcí v právním smyslu „vše, co je odlišné od osoby a slouží potřebě lidí“. Toto široké vymezení zahrnuje jak věci hmotné, tak nehmotné, tím pádem i autorské dílo, a podle navrhovatelů „vyhovuje lépe praktické potřebě i hledisku zdejšího ústavního pořádku“¹⁴³ a odpovídá i požadavkům mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána.

U části odborné veřejnosti však toto nové pojetí budí pochybnosti a to zejména proto, že tradičně jsou věci v právním smyslu předmětem vlastnictví, do současné doby však nehmotné předměty, ale i práva, nebyly z důvodu své odlišné povahy předmětem vlastnictví v tradičním smyslu slova. Přístup návrhu nového zákoníku podle této části teoretiků vede k „nežádoucím stírání rozdílů mezi věcnými právy na straně jedné a závazkovými právy na straně druhé s nikoliv plně domyšlenými důsledky, které z toho mohou pro praxi vyplývat“¹⁴⁴.

Na druhé straně existuje i část akademické obce, která nové pojetí věci v právním smyslu vítá jako žádoucí přiblížení se terminologii mezinárodního práva¹⁴⁵.

Návrh občanského zákoníku byl jako sněmovní tisk 362/0 Poslaneckou sněmovnou schválen v prvním čtení a přikázán k projednání ústavněprávnímu výboru a 25. října 2011 prošel obecnou i podrobnou rozpravou druhého čtení. Dne 9. listopadu 2011 byl návrh Poslaneckou sněmovnou přijat ve třetím čtení¹⁴⁶ a v současné době čeká na projednání Senátem.

¹⁴² <http://www.epravo.cz/top/clanky/navrh-noveho-obcanskeho-zakoniku-v-kontextu-21-stoleti-74841.html> [cit. 9. 11. 2011].

¹⁴³ Důvodová zpráva k návrhu občanského zákoníku, K § 482 až 486.

¹⁴⁴ STUNA, Stanislav; ŠVESTKA, Jiří. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, č. 10, str. 366.

¹⁴⁵ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu Evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO*. 1. vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2004. str. 22.

¹⁴⁶ <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=362> [cit. 9. 11. 2011].

11. Závěr

Cílem této práce bylo podat ucelený pohled na problematiku smluvního práva autorského, zejména popsat platnou a účinnou úpravou licenční smlouvy jako hlavního prostředku ekonomického vytěžení díla a jeho uvedení v život.

Můžeme poznamenat, že současná úprava v autorském zákoně je poměrně kvalitní, o čemž svědčí i její téměř bezvýhradné převzetí do návrhu nové kodifikace občanského zákoníku.

Přesto je třeba mít na mysli, že trh s nehmotnými statky je dynamicky se rozvíjícím odvětvím a nové technologie přinášejí stále další možnosti zveřejňování a sdílení děl. Na to by měl zákon reagovat a umožňovat nové způsoby ochrany děl, ale také kontraktace licenčních smluv.

Praxe se však těmto novým trendům částečně přizpůsobila a to dokonce způsobem slučitelným s právní úpravou. Příkladem jsou tzv. licence creative commons¹⁴⁷. Ty mohou využívat autoři, kteří spíše než o ekonomické využití svého díla stojí o jeho zpřístupnění veřejnosti a umožnění jeho dalšího šíření, zpracování či zdokonalování.

Princip systému creative commons spočívá v tom, že autor plošně uzavírá licenční smlouvu s potenciálními uživateli a na jejím základě jim některá práva poskytuje a jiná si vyhrazuje. Licenční podmínky jsou graficky vyjádřeny pomocí piktogramů¹⁴⁸.

Tento způsob licencování díla je velmi praktický v prostředí internetu¹⁴⁹, ale může být využit i pro klasická díla zachycená na hmotném nosiči.

Závěrem tedy můžeme shrnout, že ačkoliv je licenční smlouva tradičním institutem zhodnocení díla, její životaschopnost se projevuje i v moderní informační společnosti a stěží lze v blízké budoucnosti očekávat, že by mohla být ve své roli nahrazena. Vzhledem k absenci právní úpravy na evropské úrovni však tato oblast může být zasazena harmonizačními snahami orgánů Evropské unie, ale můžeme předpokládat, že případné změny se od české úpravy budou lišit jen minimálně.

¹⁴⁷ Blíže viz <http://www.creativecommons.cz/> , <http://www.ikaros.cz/node/4612> .
<http://www.slidilove.cz/content/kampan-creative-commons-0> [cit. 22. 11. 2011].

¹⁴⁸ Jednotlivé piktogramy viz <http://www.creativecommons.cz/zakladni-informace-o-cc/typy-cc-licenci/> [cit. 22. 11. 2011].

¹⁴⁹ Licenční smlouvu lze takto uzavřít díky ustanovení § 46 odst. 5 a 6 AutZ, o nichž bylo pojednáno v rámci podkapitoly 6.4.

Seznam zkratek

Ústava	zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Listina	zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
AutZ	zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
Občanský zákoník	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
Obchodní zákoník	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
EU	Evropská unie

Bibliografie

1. Komentářová literatura a učebnice

- TELEEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007.
- KŘÍŽ, Jan; HOLCOVÁ, Irena; KORDAČ, Jiří a spol. *Autorský zákon. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2005.
- CHALOUPKOVÁ, Helena; HOLÝ, Petr. *Autorský zákon. Komentář*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007.
- TELEEC, Ivo. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1997.
- KNAP, Karel. *Autorský zákon a související předpisy. Komentář*. 5. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha : Linde Praha a.s., 1996.
- TELEEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví 1. Lidskoprávní základy. Licenční smlouva*. 2. upravené vydání. Brno : DOPLNĚK, 2007.
- TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007.
- KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. 1. vydání. Praha : Orbis, 1967.
- DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu Evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO*. 1. vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2004.
- HARTMANOVÁ, Dagmar. *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským*. 1. vydání. Praha : Linde Praha a.s., 2000.
- ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo. Zákon, komentáře, vzory a judikatura*. 1. vydání. Brno : Computer Press a.s., 2006.
- PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda II. díl. Ústavní právo České republiky část 2*. 1. vydání. Praha : Linde Praha, a.s., 2004.
- ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník I. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008.

- ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník II. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2008.
- ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 1*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009.
- ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009.
- ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 3*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 1995.
- KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opravené a doplněné vydání. Brno, Plzeň : DOPLNĚK, Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, 2009.

2. Odborné články

- TELEEC, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 2, str. 25 – 39.
- TELEEC, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva II. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 3, str. 40 – 50.
- TELEEC, Ivo. O nehmotných statcích a duševním vlastnictví. *Právní rozhledy*. 1997, roč. 5, č. 11, str. 549 – 554.
- TELEEC, Ivo. Zakázková díla architektonická. *Právní rozhledy*. 2010, roč. 18, č. 19, str. 681 – 689.
- NOVOTNÝ, Miroslav. České autorské právo. *Právo a podnikání*. 2002, roč. 11, č. 10, str. 2 – 5.
- VLČEK, Martin. Licenční smlouva a software. *Právní rádce*. 2002, roč. 10, č. 10, str. 8 – 11.
- CHAIBIOVÁ, Andrea. Nová úprava autorských práv. *Právo a podnikání*. 2001, roč. 10, č. 5, str. 19 – 25.

- JANSKA, Lukáš; OTEVŘEL, Petr. Právní aspekty tvorby software. *Právní rozhledy*. 2006, roč. 14, č. 13, str. 465 – 470.
- KŘEŠŤANOVÁ, Veronika. Některé aktuální otázky související s novou autorskoprávní úpravou (se zaměřením na oprávnění k užití díla na základě licenční smlouvy a na základě práva k výkonu majetkových práv). *Právo a podnikání*. 2002, roč. 11, č. 10, str. 5 – 8.
- SLANINA, Josef. Nedorozumění při ochraně autorských práv. *Právo a podnikání*. 2002, roč. 11, č. 10, str. 10 – 11.
- STUNA, Stanislav; ŠVESTKA, Jiří. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, č. 10, str. 366 – 373.
- HOLCOVÁ, Irena. Subsidiarita občanského a obchodního zákoníku coby obecných právních předpisů v souvislosti s tvorbou autorského díla a jeho užitím. In KŘÍŽ, Jan a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha : Universita Karlova v Praze, 2009. str. 12 - 27.

3. Zákony a judikatura

- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
- důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb.
- důvodová zpráva k novele č. 216/2006 Sb.
- zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- důvodová zpráva k návrhu nového občanského zákoníku
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
- rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 11. 2001, sp. zn. 3 Co 22/2001
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2009 sp. zn. 30 Cdo 4924/2007
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 2008 sp. zn. 28 Cdo 828/2008

- Vážný 17127

4. Elektronické zdroje

- http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr_eu/index_cs.htm
- <http://eur-lex.europa.eu>
- <http://latinsky-slovník.info>
- http://www.osa.cz/media/93847/rocnkaosa_2010_web_cz.pdf
- <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=361>
- <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/uvodni-stranka.html>
- <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>
- <http://www.epravo.cz/top/clanky/navrh-noveho-obcanskeho-zakoniku-v-kontextu-21-stoleti-74841.html>
- <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=362>
- <http://www.creativecommons.cz/>
- <http://www.ikaros.cz/node/4612> .
- <http://www.slidilove.cz/content/kampan-creative-commons-0>

Abstrakt

Smluvní právo autorské

Tématem této diplomové práce je smluvní právo autorské, které tvoří část práva duševního vlastnictví. Hlavním cílem této práce je důkladná analýza platné a účinné právní úpravy licenční smlouvy v právním řádu České republiky, jakožto hlavního institutu umožňujícího majetkové zhodnocení autorského díla.

Práce je rozdělena do jedenácti kapitol.

Úvodní kapitola vysvětluje význam autorského práva pro současnou společnost a stručně popisuje strukturu práce.

Druhá kapitola zkoumá prameny smluvního práva autorského na české, evropské i mezinárodní úrovni.

Třetí kapitola poskytuje nezbytný úvod do terminologie autorského práva a práva duševního vlastnictví. Vysvětluje specifické pojmy tohoto právního odvětví, např. „autorské dílo“ a „konstitutivní převod práva“, které jsou klíčové pro pochopení samotného tématu práce.

Čtvrtá kapitola popisuje samotnou licenční smlouvu a právní vztah z ní vzniklý, jeho účel, subjekty, předmět a obsah, zatímco pátá kapitola se zabývá tříděním licenčních smluv.

Šestá kapitola se zaměřuje na problém zásad ovládajících licenční smlouvu a na její náležitosti.

Kapitola sedm se zabývá dispozicí s licenci a kapitola osm způsoby zániku vztahu z licenční smlouvy.

Kapitola devět obsahuje exkurz ke smlouvě o dílo, jež je druhým důležitým nástrojem smluvního práva autorského.

Kapitola deset popisuje připravovanou rekonstrukci občanského zákoníku, která bude nově obsahovat ustanovení o licenční smlouvě, doposud upravované autorským zákonem.

V kapitole jedenáct autorka dochází k závěru, že ačkoliv je trh nehmotnými statky odvětvím podléhajícím rapidnímu rozvoji, licenční smlouva se stále jeví jako uspokojivý nástroj pro ekonomické zhodnocení díla.

Abstract

Agreements and contracts within Copyright Law

This thesis examines the Contractual Copyright Law, which is a part of the Intellectual Property Law. The aim of the thesis is to analyze the valid legislation dealing with license agreement in the Czech Republic.

The thesis is composed of eleven chapters.

Chapter One is introductory, it explains the importance of the Copyright Law and briefly describes the structure of the thesis.

Chapter Two examines the sources of the Contractual Copyright Law on Czech, European and international level.

Chapter Three provides the initial introduction to the Copyright and Intellectual Property Law in general. It explains specific terms of this branch of law, such as “the work” and “constitutive transfer of rights”, which are crucial for understanding of the topic of thesis.

Chapter Four describes the License Agreement itself and the legal relationship arising out of it, its purpose, subjects, object and content, while chapter Five examines the ways of classification of License Agreements.

Chapter Six concentrates on problems of principles governing the License Agreement and its elements.

Chapter Seven deals with the transfer of the license and chapter Eight with the special ways of a legal relationship termination based on the License Agreement.

Chapter Nine contains a brief excursion to the Contract for Work, which is the second important instrument of the Contractual Copyright Law.

Chapter Ten offers a description of the newly prepared amendment of the Civil Code, which contains the provisions concerning the License Agreement.

Conclusions are drawn in Chapter Eleven. Even though the intellectual property market is subject to rapid development, in my opinion the License Agreement still is a sufficient tool for successful economical assessment of the work.

Key Words/Klíčová slova

Copyright Law autorské právo
Contractual Law smluvní právo
License Agreement licenční smlouva